Ik ben degene niet meer die het zich herinnert
I am no longer the one who remembers
ik ben degene die het overkwam.
I am the one it happened to.

Ik ben degene niet meer die het overkwam
I am no longer the one it happened to
ik ben degene die het zich niet meer herinnert.
I am the one who doesn't remember anymore.

Ik ben degene die het zich herinnert
I am the one who remembers
maar niet degene die het overkwam.
but not the one it happened to.

Judith Herzberg

open oproep 13 - 2006

project 1301 : restauratie, renovatie en herinrichting van de Kazerne Dossin en omgeving tot memoriaal, museum en documentatiecentrum te Mechelen

conceptnota TEAM E - 19 november 2007

- zie de maquette, see the model -

I concept - visie

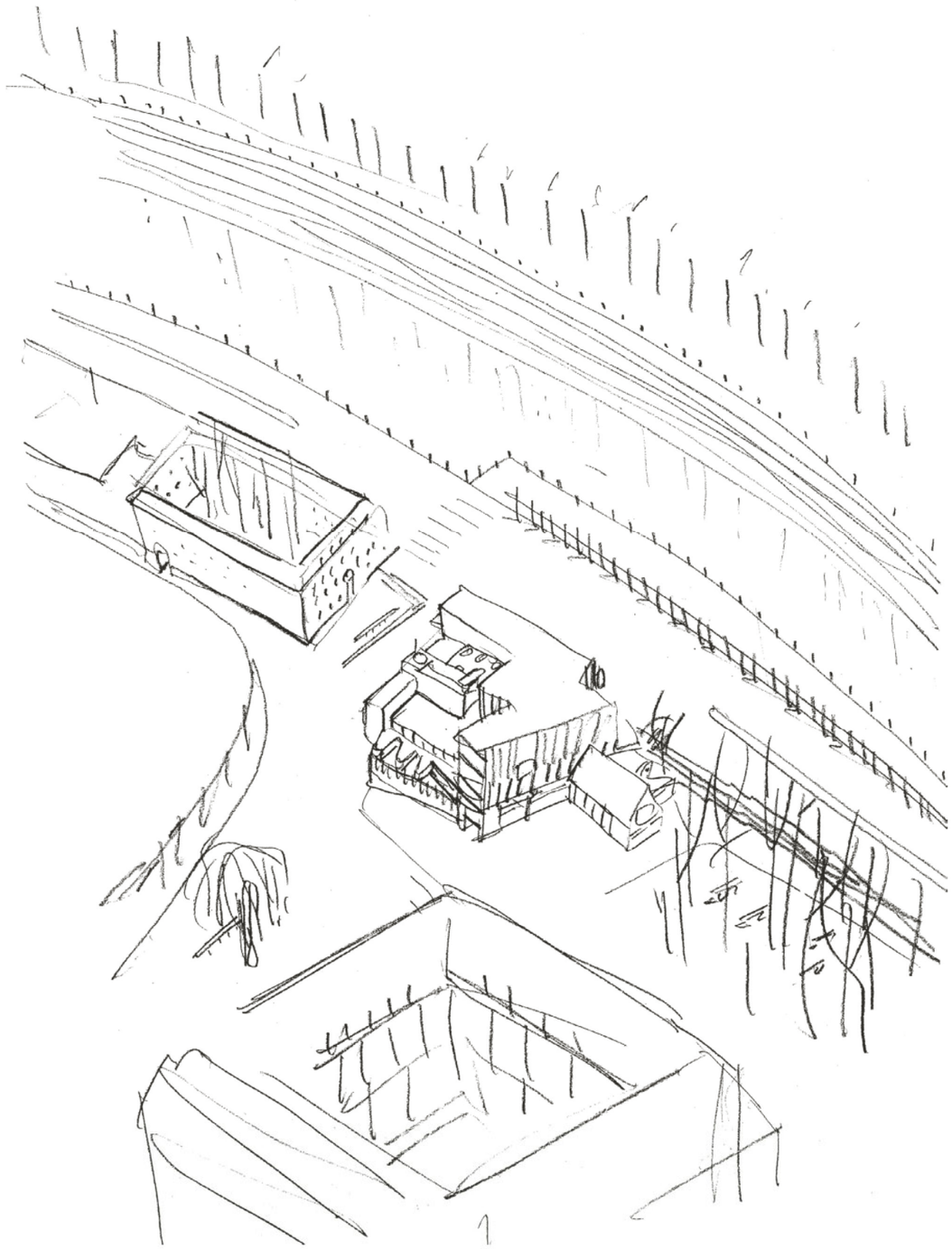

Building memory.

This project is about commemorating and understanding the tragedy of Holocaust, and about giving it its rightful place in Mechelen, Flanders, Belgium. Between the tragedy and the project, sixty years – about a human lifetime – went by. The Holocaust memorial and museum will give permanence to remembrance after the last survivors have passed away, and will confront facts so painful that society was eager – but unable - to forget them.

The complexity of the site suits the complexity of the task.

One half of the site – the Dossin baracks - is the scene of crime itself, partly reclaimed now by the peaceful everyday.

The other half – the House of Arrest – is the onlooker. Its involvement with the tragedy is comfortably unclear. It was only involved in the wartime household, not in the atrocities. It simply stood on the other side of the street, aware or unaware, as neighbours are, of the fortune of their neighbours. It was the image the victims were facing when leaving Dossin for their fatal journey.

Having been a prison, a military warehouse, a bakery and a school, it was continuously transformed and re-used throughout its existence. It has the typological features of collective buildings, similar to the convents and baracks nearby, who themselves have been subject to the contingencies of historical fate.

Being both collective and historically indeterminate, both aloof and a key witness, the House of Arrest is the ideal container for the Holocaust museum. Its reconfiguration resembles anamnesia: connecting to the historic scene of crime, awaking oppressed or hidden memories, expanding room for remembrance, installing the serenity required for painful awareness, illuminating a merciful twilight above the hideous contours of historical fact. The reconfiguration will leave the House of Arrest scarred and less anodine, but spatially and spiritually expanded, more apt to gravity and dignity.

The nucleus of the museum is the extraordinary collection of the executioners' files documenting the victims. These will be kept in the Dossin front wing and made available for examination by scientists and citizens, in the very rooms where the Endlösung was administered. The rack where these files are shelved constitutes the Holocaust monument. Since it contains the remainders of specific individuals, it is a columbarium, cutting vertically through the floors of the officers wing. It is a shy monument, hiding away, to be seen only in glimpses through the windows, from the bottom or from the sides of a deep and narrow void.

The rack initiates a tectonic of stacking and piling. Loadbearing walls, slabs and beams make up a simple and universal language which is frank about how loads are borne and which is able to evoke a warehouse as well as a temple. Moreover, this language is in keeping with the historic architecture it is altering. It produces in both historical buildings, the Dossin baracks and the House of Arrest, not a faithful reconstruction but rather a typological generalization.

The square between both buildings is dedicated to commemoration. Therefore, the House of the Onlooker is left out, cut loose by the traffic road and made unattenable. In the underground however, both buildings are connected. The monumental columbarium – place of remembrance - and the atrium of the museum – place of understanding - are linked by a crypt, devoted to ceremonies and evocation. It can be used on special occasions, independently from

Bouwen aan het geheugen.

Dit project wil de tragedie van de Holocaust herdenken, begrijpen en haar een rechtmatige plaats geven in Mechelen, Vlaanderen, België. Sinds de tragedie ging zestig jaar voorbij, ongeveer een mensenleven. Het memoriaal en het museum zullen de herinnering verankeren als de overlevenden van de Holocaust er niet meer zijn, de herinnering aan zo'n pijnlijke feiten dat we ze hadden willen, maar niet kunnen vergeten.

De complexiteit van de bouwplek past bij de complexiteit van de opdracht.

De ene helft – de Dossin kazerne – is de plaats zelf van de misdaad, gedeeltelijk weer ingenomen door vredige alledaagsheid.

De andere helft – het Arresthuis – is de toeschouwer. Diens betrokkenheid bij de tragedie is, tot zijn opluchting, niet helemaal duidelijk. Het Arresthuis had alleen te maken met de huishoudelijke kant van de oorlog, niet met de gruwel. Het stond alleen maar aan de overkant van de straat, al of niet bewust - zoals dat met buren gaat - van het lot van zijn overburen. Het Arresthuis was het beeld dat de slachtoffers zagen toen ze Dossin verlieten voor hun noodlottige reis.

Gevangenis, militair depot, bakkerij en school: het Arresthuis is voortdurend getransformeerd en herbruikt geworden. Het heeft de typologie van een collectief gebouw, zoals de kloosters en kazernes in de omgeving, die zelf ook een wisselvallig lot hebben gekend.

Met deze eigenschappen - collectief maar historisch onbepaald, afzijdig maar toch een kroongetuige – is het Arresthuis uitermate geschikt om te transformeren tot Holocaust museum. Zijn omvorming lijkt op anamnese: de verbinding maken met de historische plaats van de misdaad, verdrongen en verborgen herinneringen wekken, ruimte scheppen voor het herdenken, rust brengen om het pijnlijke bewustworden aan te kunnen, de monsterlijke geschiedenis belichten met een mededogend licht. Na de omvorming zal het Arresthuis er getekend en minder naïef uitzien, maar het zal ruimtelijk en spiritueel gegroeid zijn, ernstiger en waardiger geworden.

De kern van het museum is de uitzonderlijke verzameling dossiers die de beulen bijhielden van de slachtoffers. Deze zullen bewaard worden in de voorste vleugel van de Dossinkazerne en ontsloten voor wetenschappers en burgers, in dezelfde kamers waar de Endlösung beheerd werd. Het rek waar deze dossiers op geplaatst worden vormt het Holocaust monument. Aangezien het overblijfselen van concrete personen bevat, is het een columbarium dat verticaal de vloeren van de officierenvleugel klieft. Het is een verlegen monument dat zich verschuilt en enkel zichtbaar wordt in glimpen door de ramen, vanaf de bodem of de zijkant van een diepe, smalle leegte.

Het rek initieert een tectoniek van het opeen stapelen. Dragende muren, vloerplaten en balken spreken een simpele, universele taal die onomwonden toont hoe lasten gedragen worden en die zowel een pakhuis als een tempel op kan roepen. Bovendien is deze taal in overeenstemming met de historische architectuur die ze moet omvormen. In beide historische gebouwen, de Dossin kazerne en het Arresthuis, leidt ze niet tot een getrouwe reconstructie, maar veeleer tot een typologische grondvorm.

Het plein tussen beide gebouwen in is een herdenkingsplein. Daarom is het Huis van de Toeschouwer uitgesloten, afgesneden door de uitvalsweg en ontoegankelijk gemaakt.

a museum visit, but foremost, it offers the evocative preambule to a museum visit, with rooms for meditation, for watching a video or for addressing an audience.

Emotionally, the crypt offers absolutely interiorized space, while technically it is part of a much larger trench, containing storage space and a car park, which allows the courtyard of the baracks to be freed of its awkward semi-underground car park and to be restored to its original flat shape. A more dignified garden is installed, reconciling the aspirations of the present-day inhabitants and the honouring of the murdered crowds. A roof of high tree tops hovers over a rectangle of slender stems, gathered without a grid, their approximate verticality marked by the vicissitudes of climate.

One never visits the museum without visiting the place of remembrance. Therefore, the sole entrance is the historical gate of Dossin. It gives way to an arcade opening up to the courtyard. The arcade offers space for groups to wait and provides entrance to both the documentation centre and the museum. The latter are stairs (or elevators) leading to the underground foot of the columbarium and to the crypt. Only after this preambule, one ascends to the museum where, from the atrium onwards, one finds cloakrooms, information and direction into the exhibitions.

Exhibition rooms are arranged around the atrium on three levels, alternating larger rooms and smaller cabinets, fostering linear, narrative exhibition lay-outs but allowing as well for seclusion of project rooms or temporary exhibitions. The main staircase is situated in the exhibition area, in order to enhance continuity between the consecutive levels. Half way up, landings are extended into reading rooms. Windows and skylights are tucked in deeply into the walls and ceilings, pouring their light on reflective surfaces, producing a low but rich level of natural light. Only a few of the rooms are punctuated with windows offering cathartic views: towards the Dossin front wing and to the ring road, where the trains to the camps were passing. On the top floor, the visit ends with a walled, gravelled courtyard, where water streams and the outward view is limited. After this, there is a slow and a fast way out, the former wandering down through the museum for a second vision, the latter taking a direct, second staircase. Here one finds classrooms, where school groups could come to terms with the knowledge provided by the museum.

The sequence of Dossin baracks, crypt and museum offers consecutive spatial moods requiring appropriate behavioural response. This implies a unidirectional trajectory, without incoming and outgoing visitors crossing eachother. Thus entrance and exit are at the opposite ends of the trajectory. The exit is a similar arcade as the one on the Dossin courtyard and gives way to the Dominican park, designed as a transparent, high-stemmed forest echoing the one on the Dossin courtyard. The Dominican park is the space of relief and comfort, where one can resume contacts with the city on a peaceful and friendly foot. This is demonstrated by fountains and banks, dispersed allover the forest.

Trying to render the terror inflicted on the Holocaust victims, for the duration of a museum visit, would be an offensive endeavour. Instead, the architecture should rather seek the humane and the comforting. In transports and camps, life was reduced to a mere biological level. Lack of privacy, hygiene and food annihilated human dignity. The architecture of the museum should do the reverse. Therefore, toilets and catering are located on the friendly park side and treated gently; the former lit by a patio filled with leafy shadows, the latter housed in a

Ondergronds echter zijn beide gebouwen verbonden. Van het monumentale columbarium – plaats voor het herdenken – tot het atrium van het museum – plaats voor het onderzoeken – loopt een crypte, waar plaats is voor inleving. Hier kunnen bij speciale gelegenheden plechtigheden worden gehouden, buiten een museumbezoek om, maar vooral biedt de crypte ruimte aan een evocatieve inleiding op een museumbezoek: er zijn ruimtes voor bezinning, om een video te bekijken of om een publiek toe te spreken.

Emotioneel voelt de crypte aan als volledig naar binnen gekeerde ruimte, terwijl ze technisch een deel inneemt van een veel grotere bouwput, die opslagruimte en parkeergarages bevat. Zodoende kan de ongelukkige half-verzonken garage op het binnenplein van de kazerne gesloopt en de oorspronkelijke, vlakke vorm hersteld worden. Er komt een waardiger tuin voor in de plaats, die tegelijk de huidige bewoners tegemoetkomt en de vermoorde menigten eert. Een transparant dak van hoge kruinen hangt boven slanke stammen, niet rechter dan weer en wind het toelieten, opgesteld in een rechthoek maar niet in een raster.

Het museum kan niet bezocht worden zonder bezoek aan de historisch beladen plek. Daarom is de enig mogelijke toegang de kazernepoort. Ze geeft uit op een arcade, die uitgeeft op de binnentuin. De arcade is ruim, zodat groepen er kunnen wachten, en bevat de toegangen tot zowel het documentatiecentrum als het museum. Dit laatste geschiedt langs trappen (of een lift) die afdalen naar de voet van het columbarium, waar de crypte begint. Pas na de evocatieve inleiding in de crypte stijgt men naar het museum waar men vanuit het atrium de weg vindt naar garderobes, onthaal en het begin van de tentoonstellingen.

De tentoonstellingszalen zijn op drie bouwlagen rond het atrium geschikt. Grotere zalen en kleine kabinetten wisselen elkaar af in een parcours dat een lineair, narratief tentoonstellingsconcept toelaat maar tevens dat tijdelijke tentoonstellingen of projectruimtes afgezonderd worden. Doordat de hoofdtrap zich in de tentoonstellingsruimte bevindt is de continuïteit van de tentoonstelling tussen de verdiepingen verzekerd. Halverwege de opgang, op een tussenverdieping waar de trapbordessen uitgebreid zijn tot leeszalen, is er echter een rustpunt. Ramen en daklichten zijn diep weggestopt in wanden en zolderingen. Hun licht valt op zeer diepe, reflecterende neggen, wat de zalen een lage maar rijke natuurlijke verlichting geeft. Een paar zalen zijn doorbroken door directe ramen met gerichte, inzicht biedende uitzichten: naar de officierenvleugel en de poort van de kazerne, of naar de ringweg waar de treinen naar de kampen voorbijtrokken. Het museumbezoek eindigt op de hoogste verdieping met een ommuurde tuin met beperkt uitzicht, stromend water en grind. Hierna kan men terug naar beneden, ofwel langzaam, langs de hoofdtrap dwalend door het museum voor een tweede visie, ofwel via een rechtstreeks trappenhuis met klassen, waar schoolgroepen terecht kunnen om in het reine te komen met de door het museum verstrekte kennis.

Het traject van de kazerne via de crypte naar het museum is een opeenvolging van uitgesproken ruimtelijke stemmingen, die telkens een aangepast gedrag oproepen. Bijgevolg moet dit traject in één richting verlopen, zonder dat binnenkomende en buitengaande bezoekers elkaar kruisen en storen. Ingang en uitgang zitten dus aan de tegenoverliggende uiteinden van het traject. De uitgang is een gelijkaardige arcade als die van de kazerne. Ze geeft uit op het Predikherenpark dat, als een echo van de binnentuin van Dossin, een transparant hoogstammig bos is. Dit park is een plek voor opluchting en troost, waar men terug met de stad kan aanknopen op een vreedzame en vriendelijke voet. Dit wordt verbeeld door fonteinen

tavern in the park, leaning against the museum like the farmhouse of a monastery. Streaming water, a humble benefice that was denied to the victims, helps to set thoughts in motion in the rooftop courtyard and in the park.

The Dossin square, gate and courtyard are not the only urban traces of the Holocaust. The preferred approach towards the Holocaust museum is to walk from Nekkerspoel station along the ring road, following back the tracks of the deportation trains. We suggest a footpath, partly cantilevered above the water and slightly lower than the road level, thus bringing walkers on the same height in relation to the cars on the road as they would have been in relation to a train wagon floor. The busy ring road follows the same route as the trains of death; in the Dossin area a corten steel parapet leaving rusty traces on the ground commemorates the sinister rail tracks.

Another approach can be from the city centre, integrating a Dossin museum visit within a city walk. A welcoming, vast city square in front of the Dominican church is the place where these visitors gather, before entering the more solemn, commemorative Dossin square. The exit arcade of the museum opens on this square too, which allows visitors for easy orientation after leaving the museum. It contains a drop-off and pick-up zone for coaches as well.

A new pedestrian bridge is required, but this requirement is unrelated to the Dossin program, and the commemorative role of the Dossin square eschews uninterested passers-by. Therefore we suggest to position the bridge in front of the Dominican park, which soon will be the focus of a new urban development and which allows views of the city centre's towers.

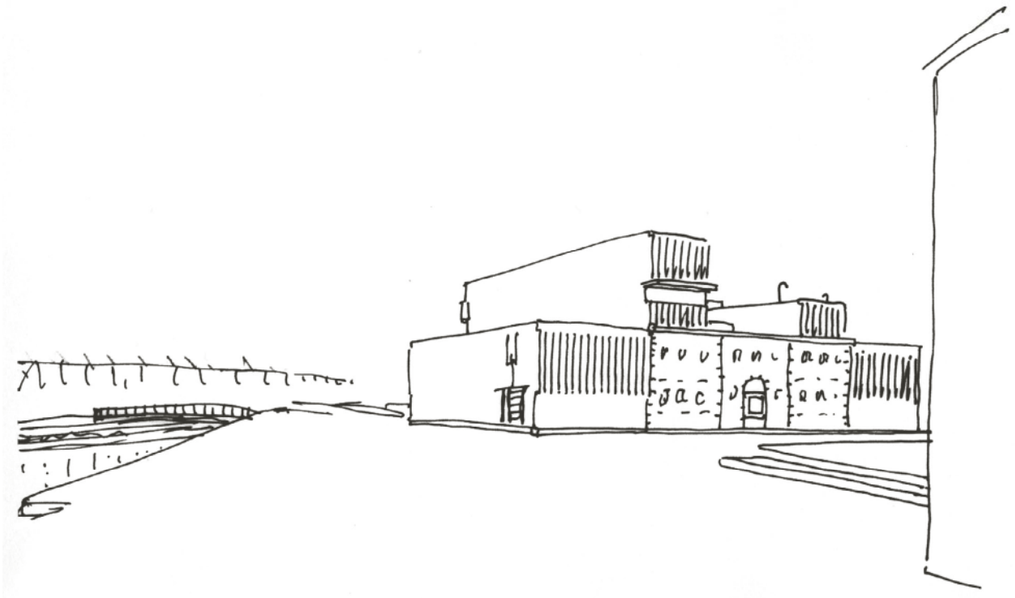

en banken, verspreid in het bosje.

De terreur die de Holocaust slachtoffers werd aangedaan nabootsen, voor niet langer dan een museumbezoek, zou aanstootgevend zijn. De architectuur moet integendeel op zoek naar het humane en het troostbrengende. In kampen en transporten werd het leven ontwaard tot een louter biologisch feit. Gemis aan privacy, hygiëne en voedsel vernietigden de menselijke waardigheid. De architectuur van het museum moet het tegenovergestelde doen. Daarom zijn toiletten en horeca gesitueerd aan de vriendelijke parkzijde en genereus uitgewerkt: de toiletten aan een door kruinen beschaduwde patio en de horeca in een herberg in het park, aanleunend tegen het museum als de boerderij van een klooster. Stromend water, een bescheiden weldaad die de slachtoffers werd ontzegd, zet de gedachten in beweging in de daktuin en in het park.

Het Dossin plein, de poort en het binnenplein zijn niet de enige stedelijke herinneringen aan de Holocaust. Om naar het Holocaust museum te gaan kan men bij voorkeur de ringweg volgen vanaf station Nekkerspoel, en zodoende de sporen van de deportatietreinen terugvolgen. We stellen hiertoe een voetpad voor, verbreed boven het water en ietwat verlaagd, zodat wandelaars zich tegenover de voorbijrijdende auto's op dezelfde hoogte bevinden als tegenover een treinvloer. De drukke weg volgt hetzelfde spoor als ooit de treinen van de dood; dit onheilspellende spoor wordt nabij de kazerne veraanschouwelijkt door een balustrade in cortenstaal die roestige vegen achterlaat op het wegdek.

Men kan ook vanuit het stadscentrum aankomen en een bezoek aan Dossin opnemen in een stadswandeling. Een uitgestrekt, verwelkomend plein voor de Predikherenkerk is de plaats waar bezoekers verzamelen alvorens ze het plechtiger herdenkingsplein voor de kazerne betreden. De arcade van de uitgang van het museum geeft eveneens op dit plein uit, wat bezoekers toelaat zich gemakkelijk te oriënteren als ze het museum verlaten. Er is plaats genoeg voor een afzetzone voor bussen.

Een nieuwe voetgangersbrug is nodig, maar ze houdt geen verband met het Dossin programma. Bovendien kan het herdenkingsplein voor de kazerne ongeïnteresseerde passanten missen. Daarom stellen we voor de nieuwe brug tegenover het Predikherenpark te leggen, waar een nieuwe stadsontwikkeling wordt gepland en waar men zicht heeft op de torens van de stad.

tocht
approach
vanaf binnenstad
from city centre

tocht
approach
vanaf Nekkerspoel station
from Nekkerspoel station

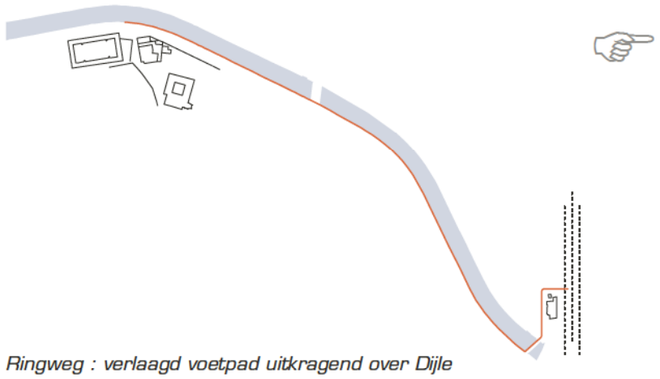

Ringweg : verlaagd voetpad uitkragend over Dijle
Ringroad : lowered footpath cantilevered above river Dijle

stadsplein Predikherenklooster: afzetzone bussen
city square Dominican Monastery: drop-off and pick-up zone for coaches

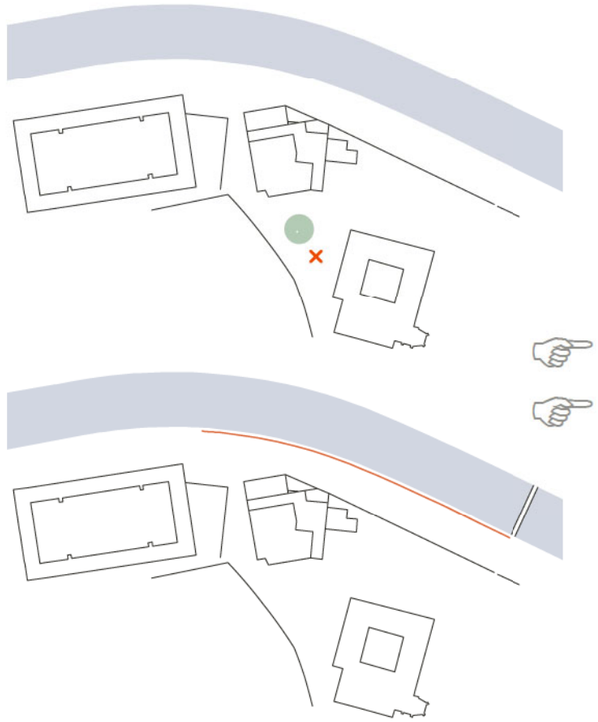

balustrade cortenstaal
parapet corten steel

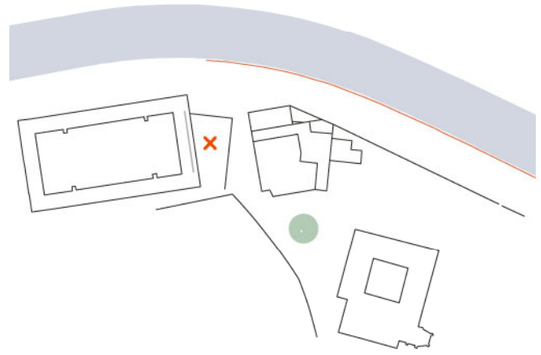

voorplein kazerne: gedenktekens, glimpen columbarium
Dossin square: commemoration, glimpses of columbarium

museum
museum

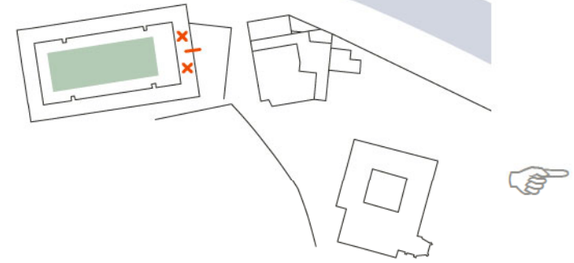

poort en arcade Dossin: tickets museum, trap naar crypte, ingang archief
gate and arcade Dossin: ticket booth museum, stairs to the crypt, entrance documentation centre

memoriaal
memorial

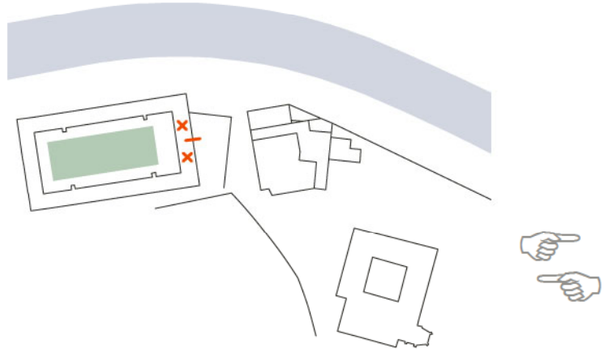

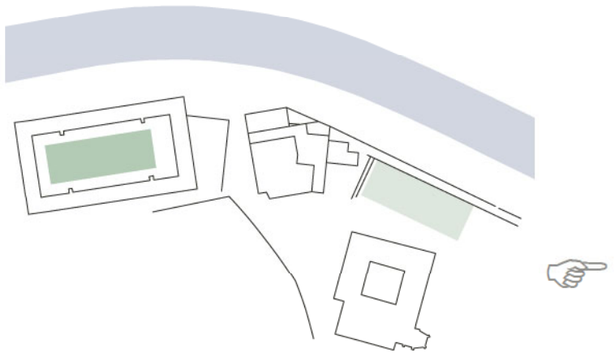

(zicht op) binnenplein: hoge bomen, transparante kruinen
(view of) courtyard: high stems, transparent tree tops

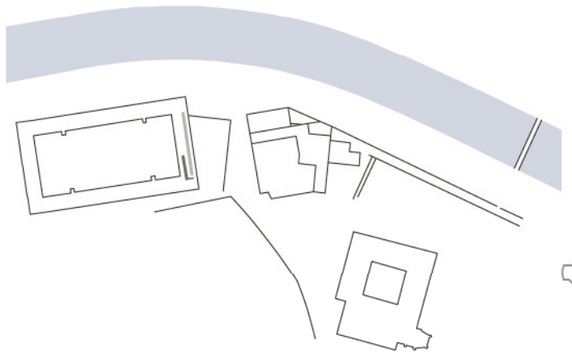

aan de voet van het columbarium : herdenking
at the foot of the columbarium: commemoration

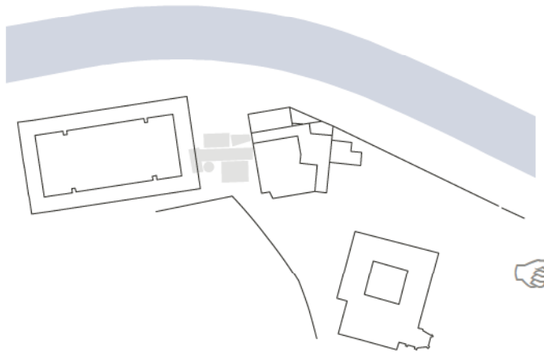

crypte: auditoria, nissen, kamers
crypt: auditoria, alcoves, rooms

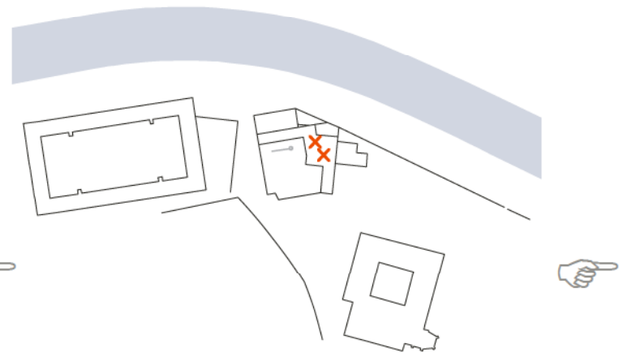

atrium arresthuis en lobby: onthaal, vestiaire, toiletten
atrium House of Arrest and lobby : reception, cloakroom, lavatory

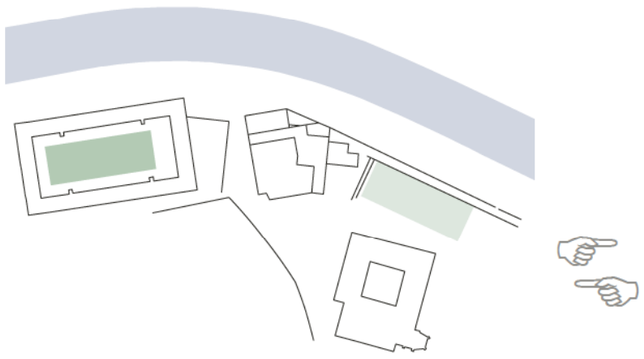

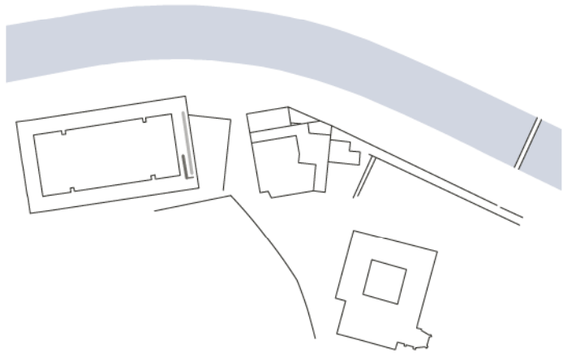

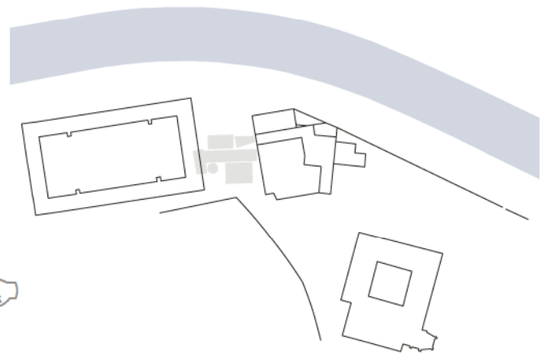

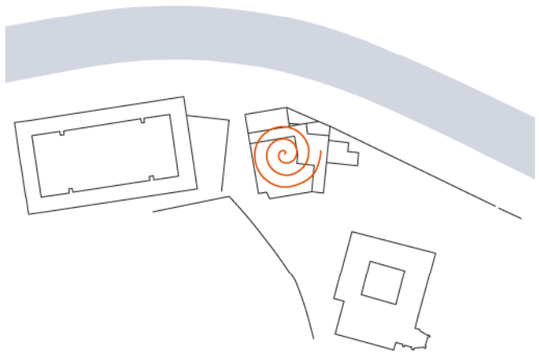

museum
museum

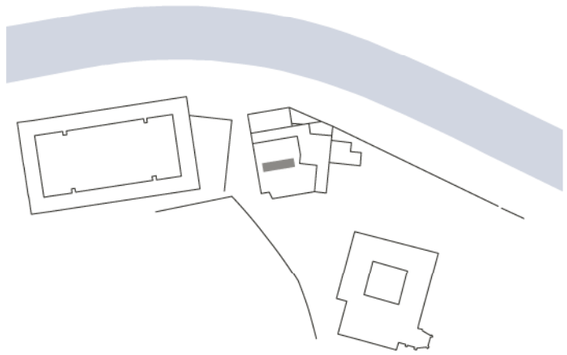

daktuin: keitjes, stromend water
roof courtyard: gravel, streaming water

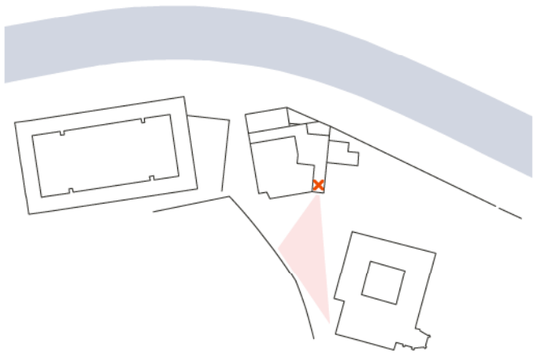

klassen: uitzicht op Mechelen
classes: view on Mechelen

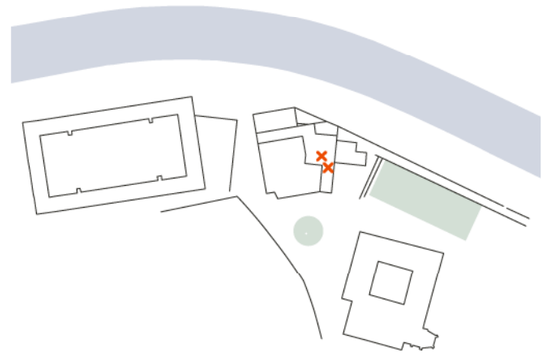

lobby : bookshop, vestiaire, toiletten en arcade Predikherenpark
lobby: bookshop, cloakrooms, lavatories and arcade Dominican park

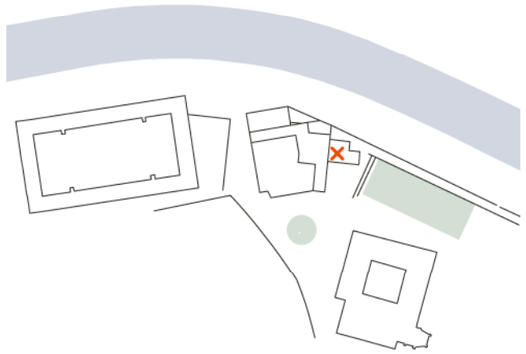

herberg
tavern

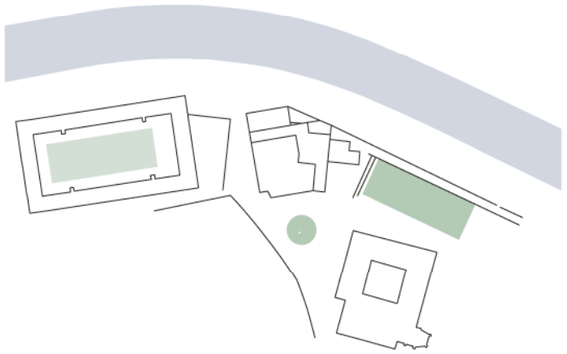

Predikherenpark: hoge bomen, transparante kruinen, fonteinen
Dominican park: high stems, transparent tree tops, fountains

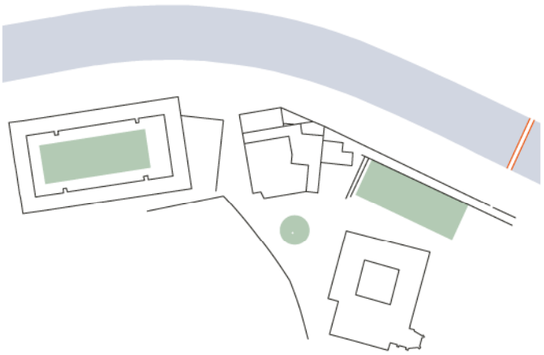

nieuwe voetgangersbrug naar Predikherenpark
new pedestrian bridge into Dominican park

stadsplein Predikherenklooster: afzetzone bussen
city square Dominican Monastery: drop-off and pick-up zone for coaches

Cellenbroedersklooster / Alexian Monastery
> *Franciscanessenklooster* / convent of Franciscan nuns
> *Emmaüs ziekenzorg* / Emmaüs charity

Predikherenklooster / Dominican Monastery

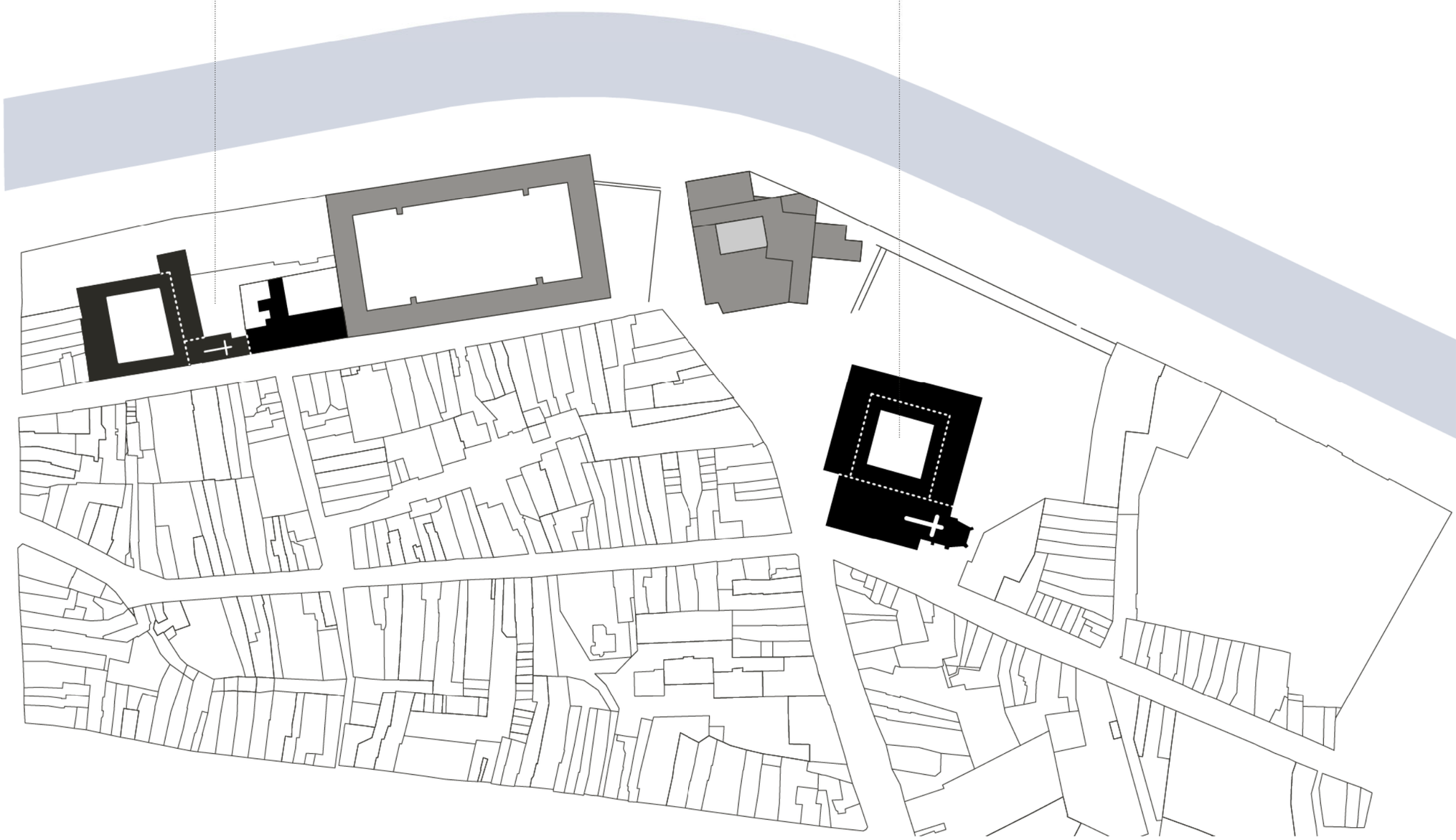

① *binnenplein Dossin*
courtyard Dossin

② *de toeschouwer*
the onlooker

③ *kazerne*
Dossin barracks

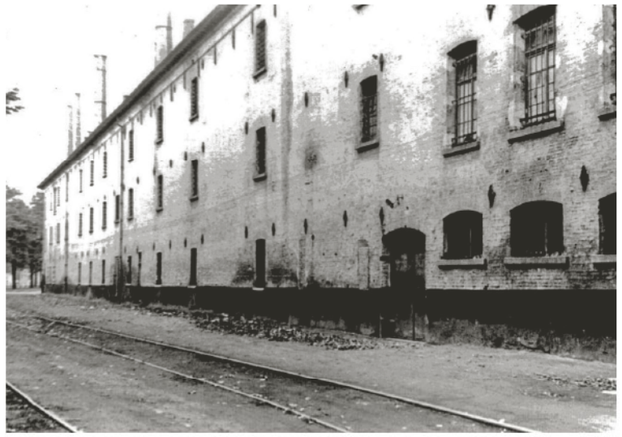

④ *de spoorweg*
the railway

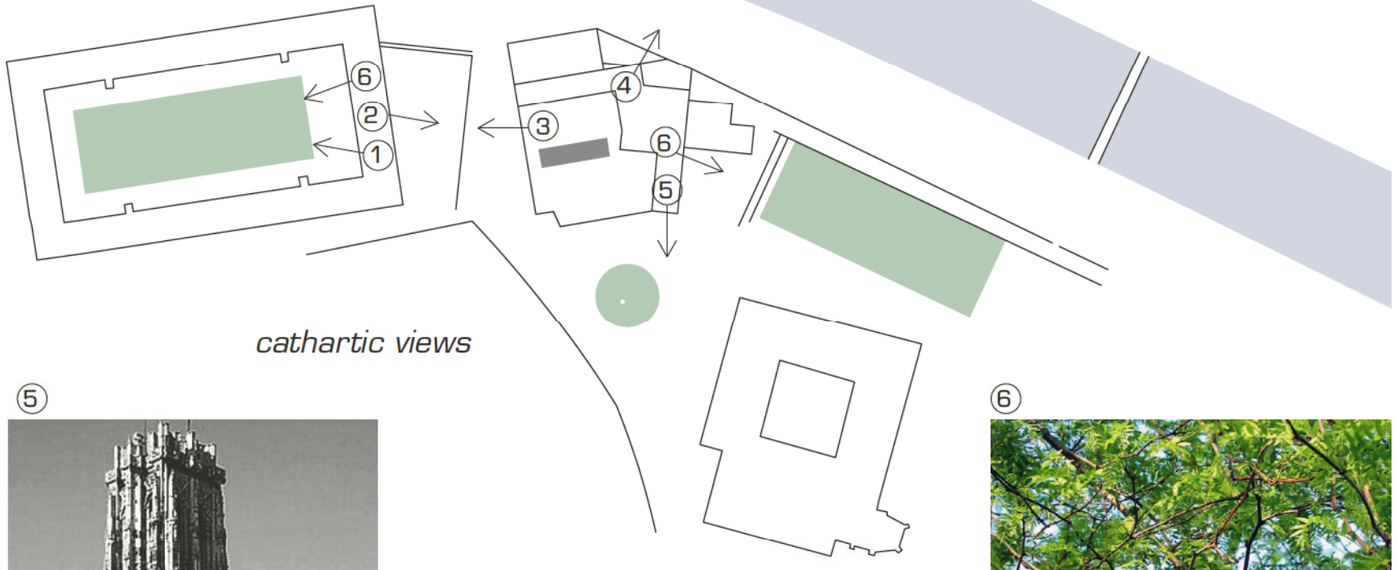

cathartic views

⑥

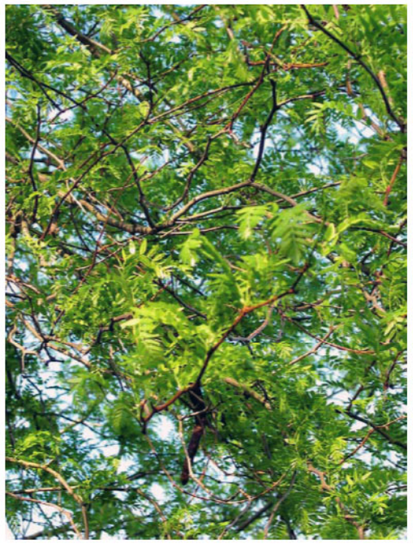

⑤

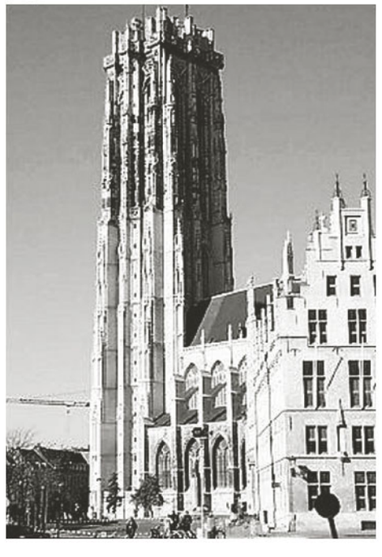

⑥

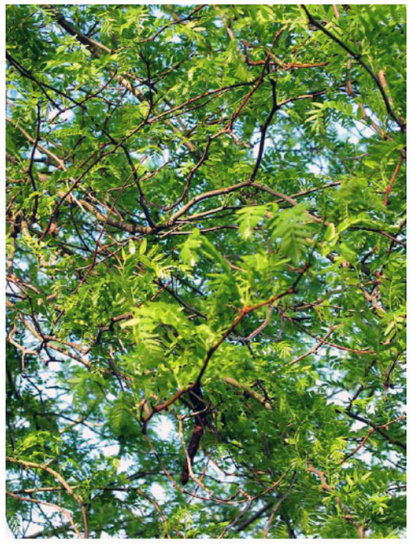

1:1000

1 drop off & pickup coaches - *afzetzone bussen*
2 delivery / *laden & lossen*
3 fountains / *fonteinen*

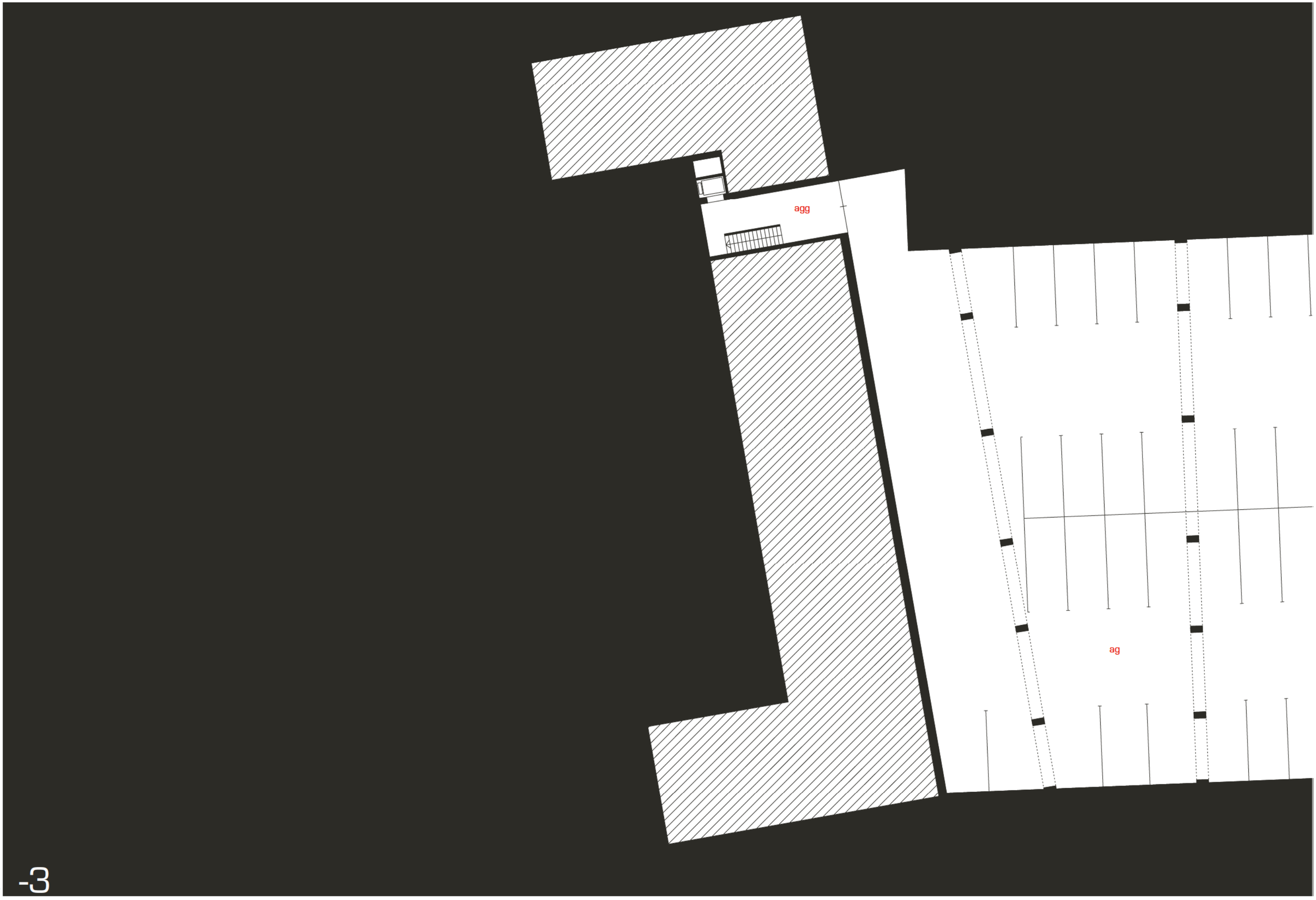
agg
ag
-3

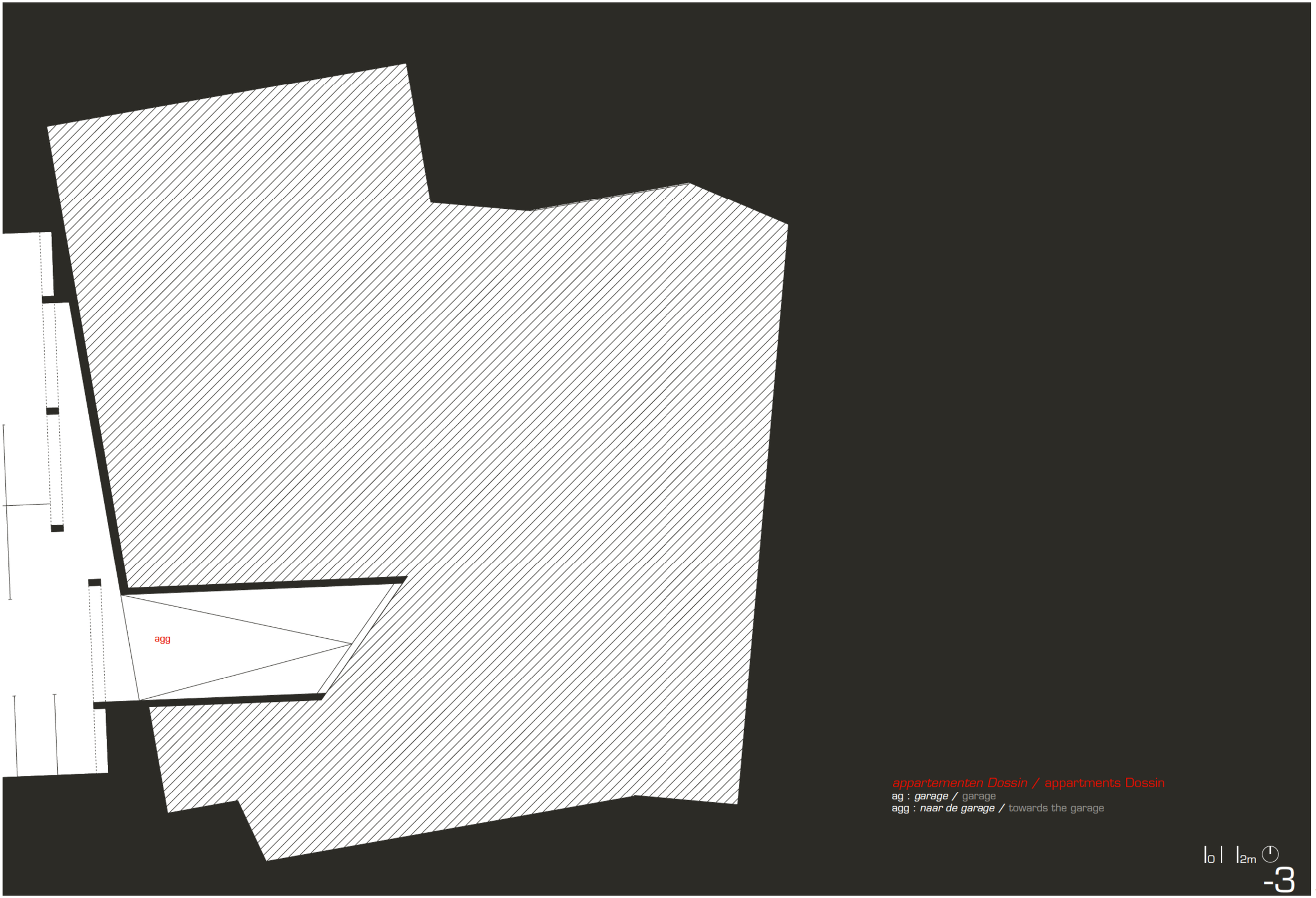

appartementen Dossin / appartments Dossin

ag : ***garage*** / garage

agg : ***naar de garage*** / towards the garage

0 | 2m

-3

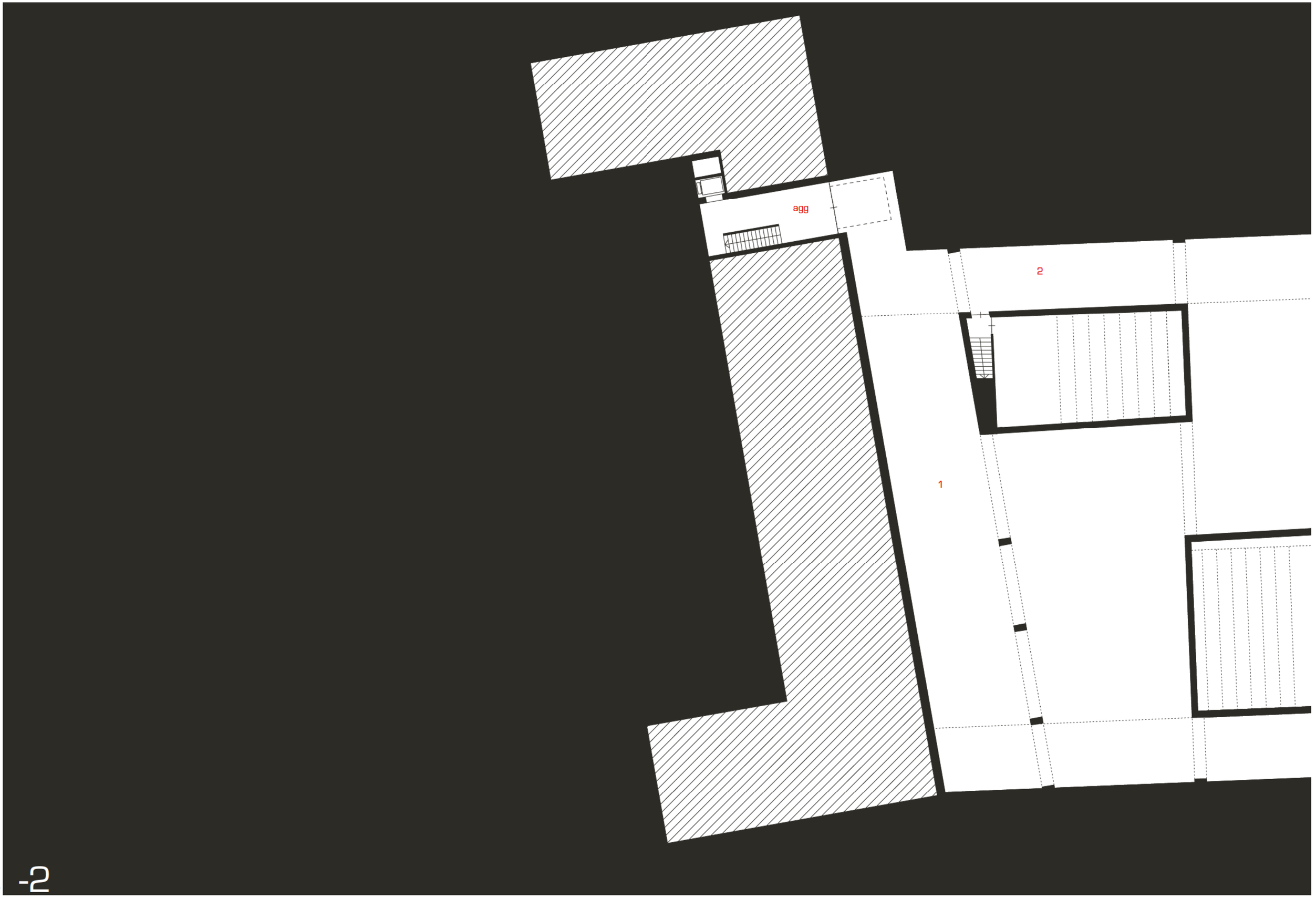

-2

memoriaal en museum / memorial and museum
1 : *opslag museum /* museum storage
2 : *atelier /* workshop

appartementen Dossin / appartments Dossin
ag : *garage /* garage
agg : *naar de garage /* towards the garage

0 2m

-2

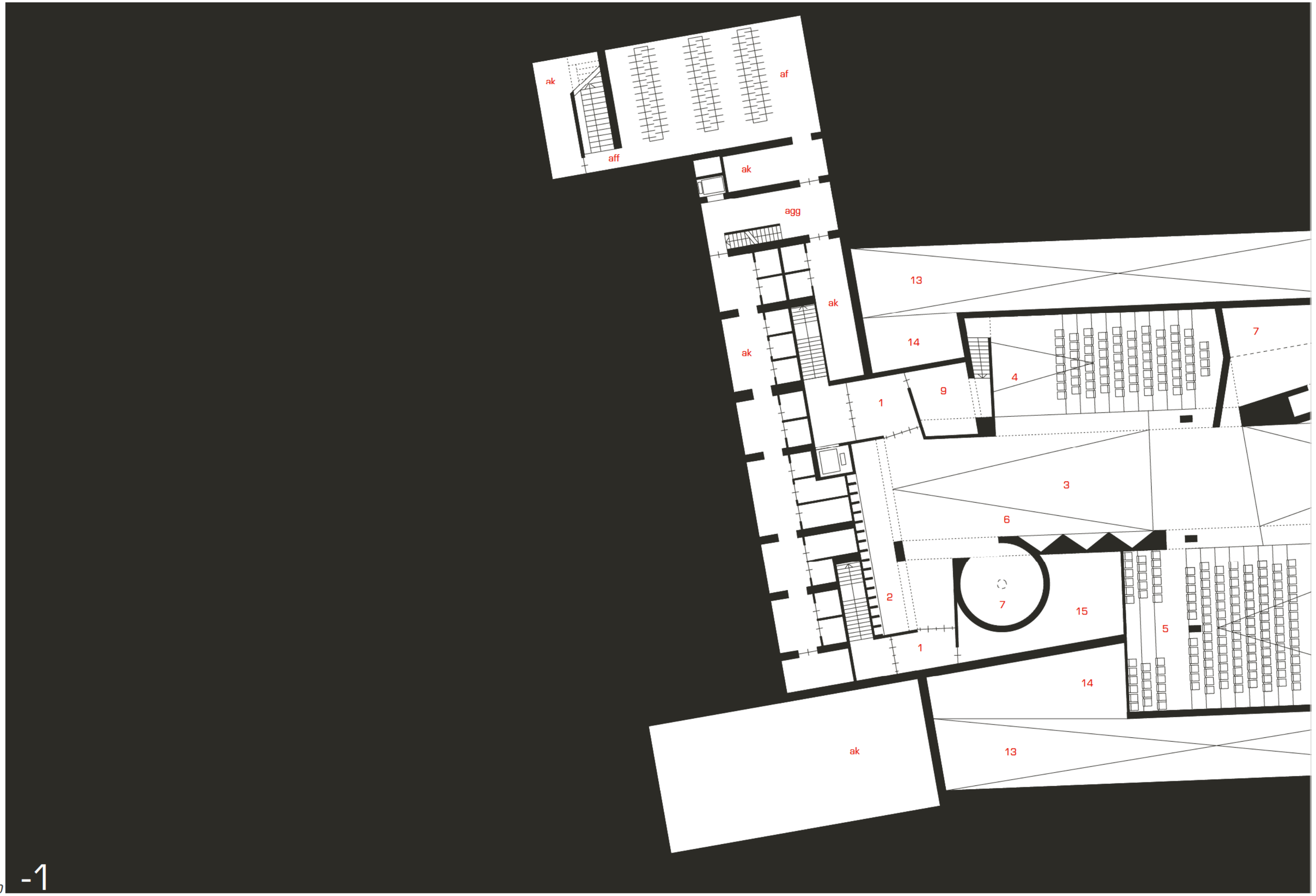

-1

publiek domein / public realm
p : *parkeergarage /* parking

appartementen Dossin / appartments Dossin
af : *fietsenberging /* bicycle shed
ak : *kelders /* cellars
aff : *uitgang fietsen /* exit bicycles
agg : *naar de garage /* towards the garage

memoriaal en museum / memorial and museum
1 : *naar de crypte /* towards the crypt
2 : *aan de voet van het columbarium /* at the foot of the columbarium
3 : *crypte /* crypt
4 : *auditorium 79 plaatsen /* auditorium 79 seats
5 : *auditorium 133 plaatsen /* auditorium 133 seats
6 : *nissen /* alcoves
7 : *project ruimte /* project rooms
8 : *toiletten voor evenementen in crypte /* lavatories for crypt venues
9 : *kamer voor spreker /* room for speaker
10 : *nooduitgang /* emergency exit
11 : *naar het atrium /* towards the atrium
12 : *naar het depot /* towards museum storage
13 : *vide depot /* void storage
14 : *mezzanine depot /* mezzanine storage
15 : *techniek auditoria /* auditorium technical room

0 2m

-1

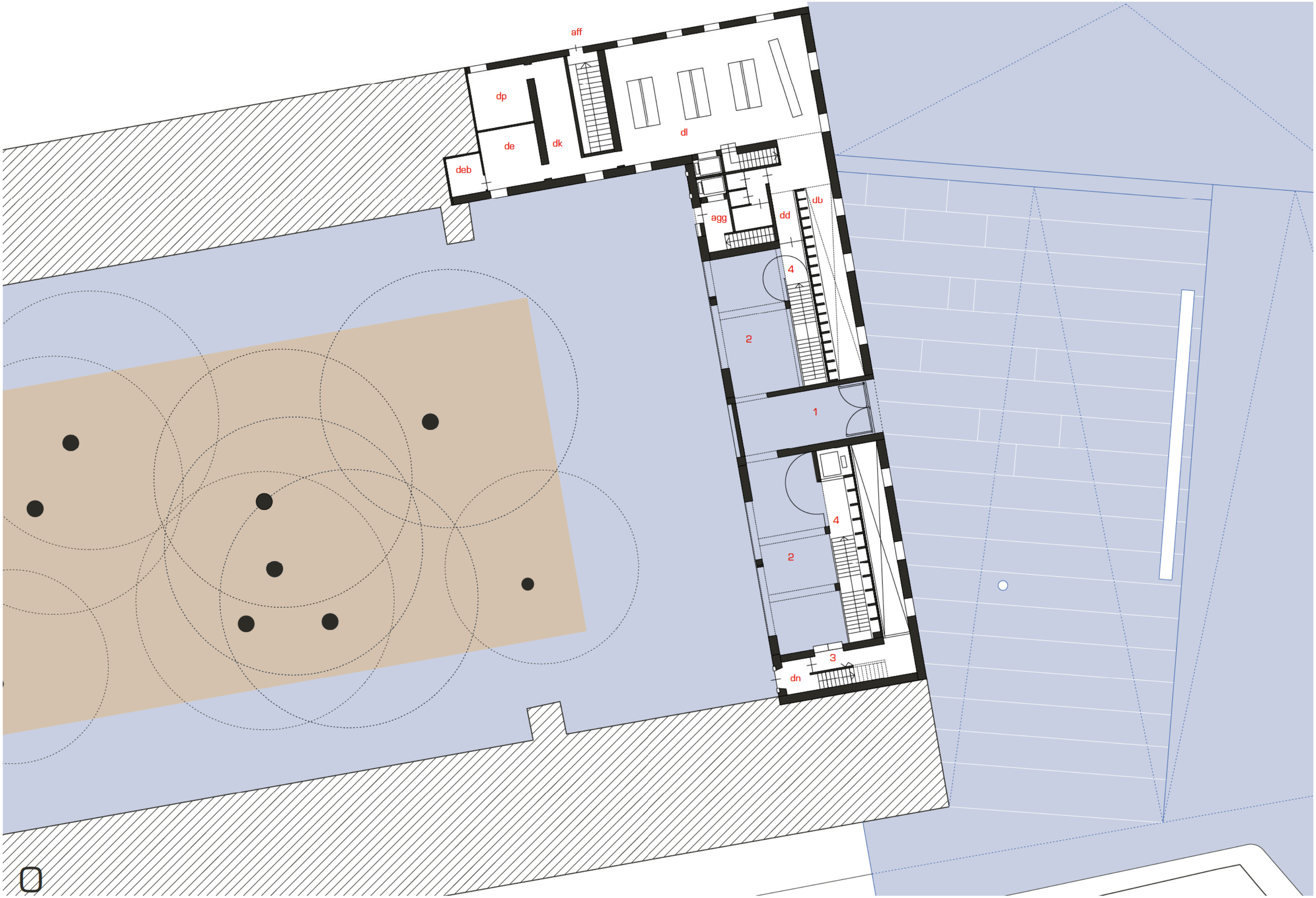
aff
dp
de
dk
deb
dl
agg
dd
db
4
2
1
4
2
3
dn

publiek domein / public realm
pp : *naar de parkeergarage /* towards parking

appartementen Dossin / appartments Dossin
aff : *naar de fietsenberging /* towards bicycleshed
agg : *naar de garage /* towards the garage

archief en documentatiecentrum Dossin /
Dossin archive & documentation centre
dd : *ingang documentatiecentrum /* entrance documentation centre
dl : *onthaal en leeszaal /* reception and reading room
db : *handbibliotheek /* reference library
dk : *kopiëren & afdrukken /* copy & print
dp : *personeelskamer /* staff room
de : *keuken personeel /* staff lunch room
deb : *keukenberging /* storage
dn : *nooduitgang /* emergency exit

memoriaal en museum / memorial and museum
1 : *poort Dossin /* Dossin gate
2 : *arcade /* arcade
3 : *loket /* ticket booth
4 : *naar de crypte /* towards the crypt
5 : *atrium /* atrium
6 : *lobby /* lobby
7 : *onthaal en boekenwinkel /* reception and bookshop
8 : *opslag boekenwinkel /* storage bookshop
9 : *garderobe /* cloakroom
10 : *garderobe voor klassen /* wardrobe for school groups
11 : *onderhoud /* maintenance
12 : *naar de toiletten /* lavatory
13 : *gidsenkamer /* guides office
14 : *ehbo /* first aid
15 : *uitgang museum /* museum exit
16 : *herberg /* tavern
17 : *opslag herberg /* storage tavern
18 : *toiletten herberg /* lavatory tavern
19 : *laden en lossen, naar het depot /* delivery, towards museum storage
20 : *tentoonstelling tegenwijzerzin /* exhibition counter-clockwise
21 : *projectruimte /* projectroom

0 | 2m

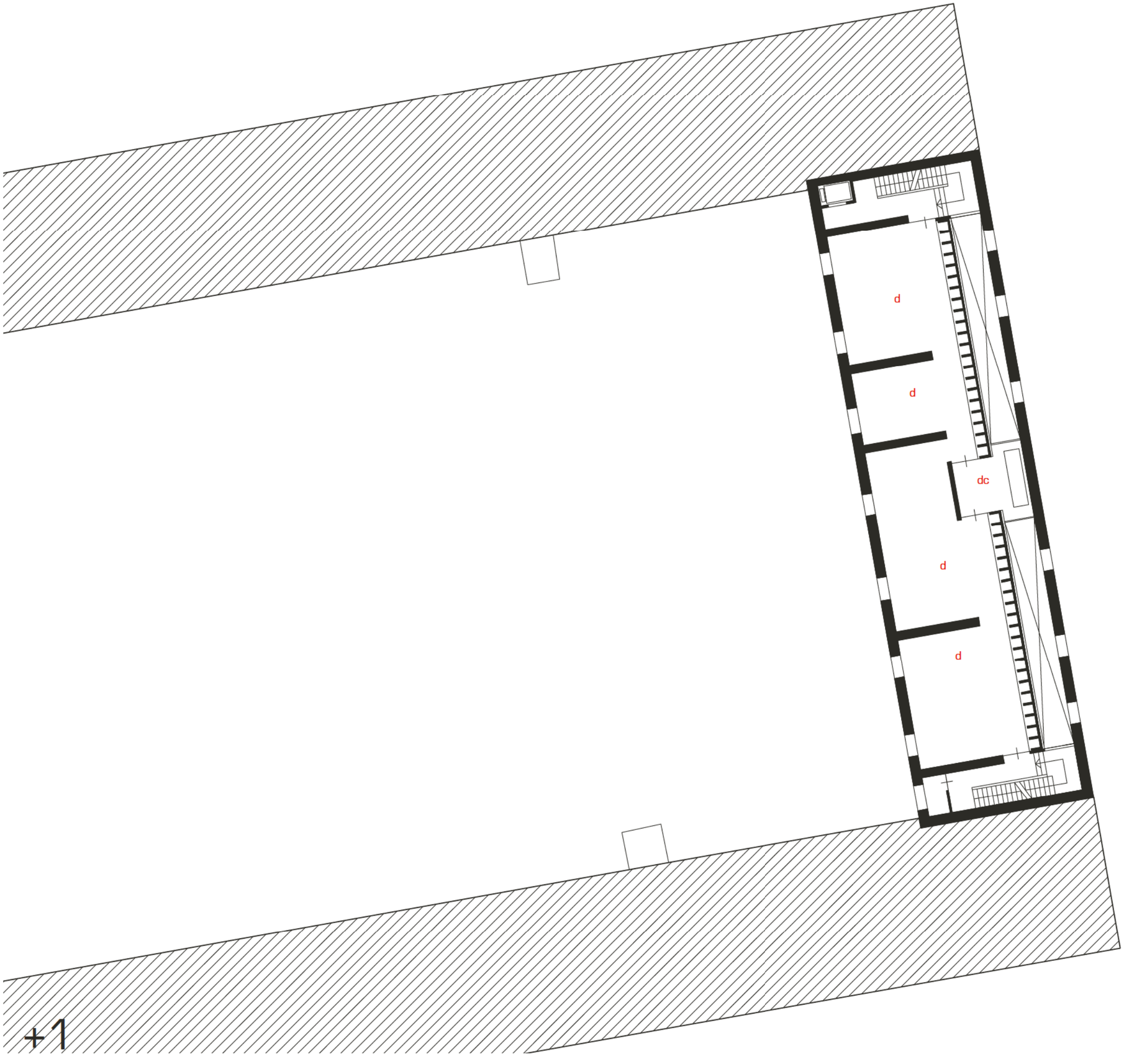

+1

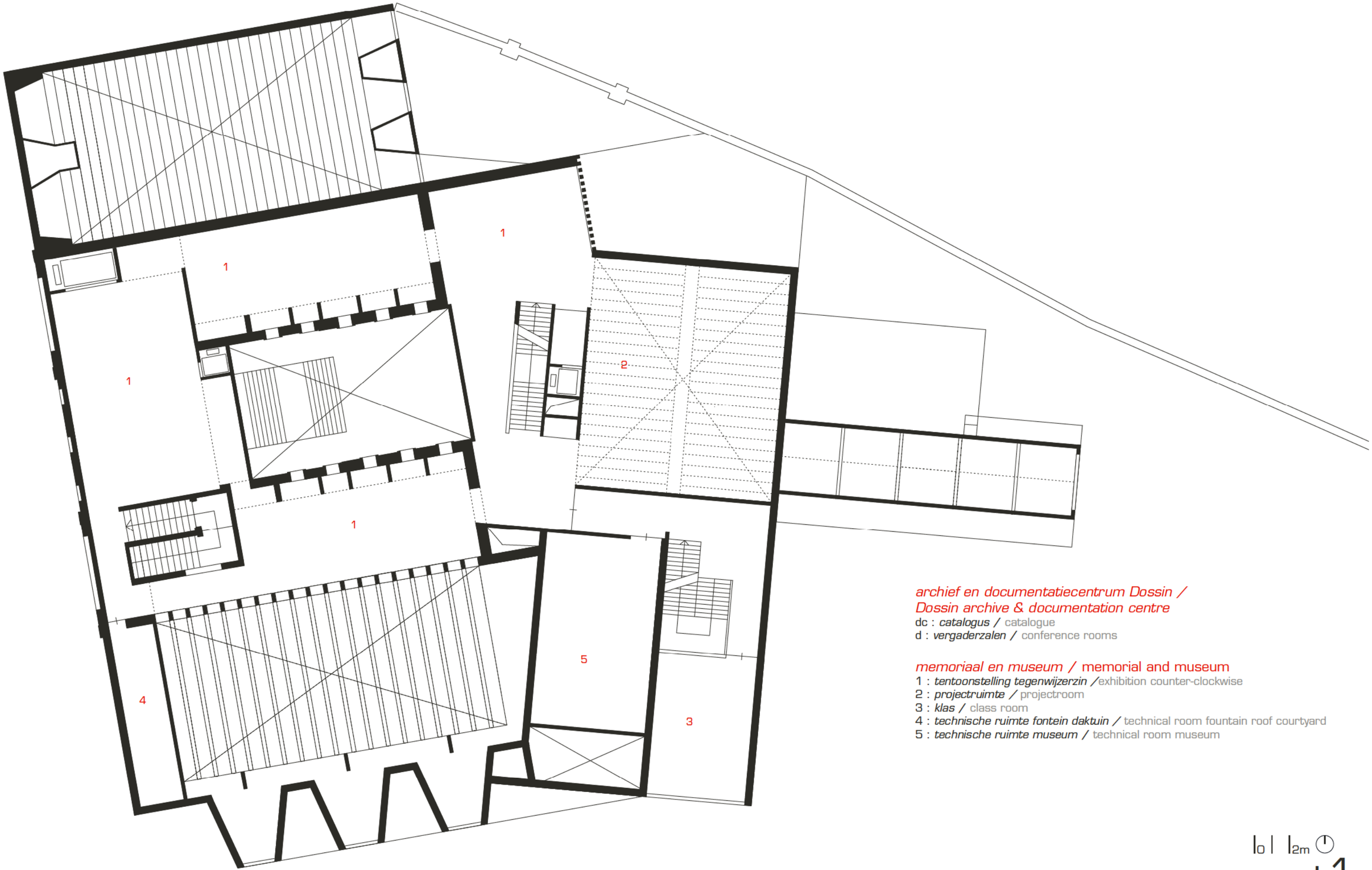

archief en documentatiecentrum Dossin /
Dossin archive & documentation centre
dc : *catalogus* / catalogue
d : *vergaderzalen* / conference rooms

memoriaal en museum / memorial and museum
1 : *tentoonstelling tegenwijzerzin* /exhibition counter-clockwise
2 : *projectruimte* / projectroom
3 : *klas* / class room
4 : *technische ruimte fontein daktuin* / technical room fountain roof courtyard
5 : *technische ruimte museum* / technical room museum

|0| |2m

+1

+2

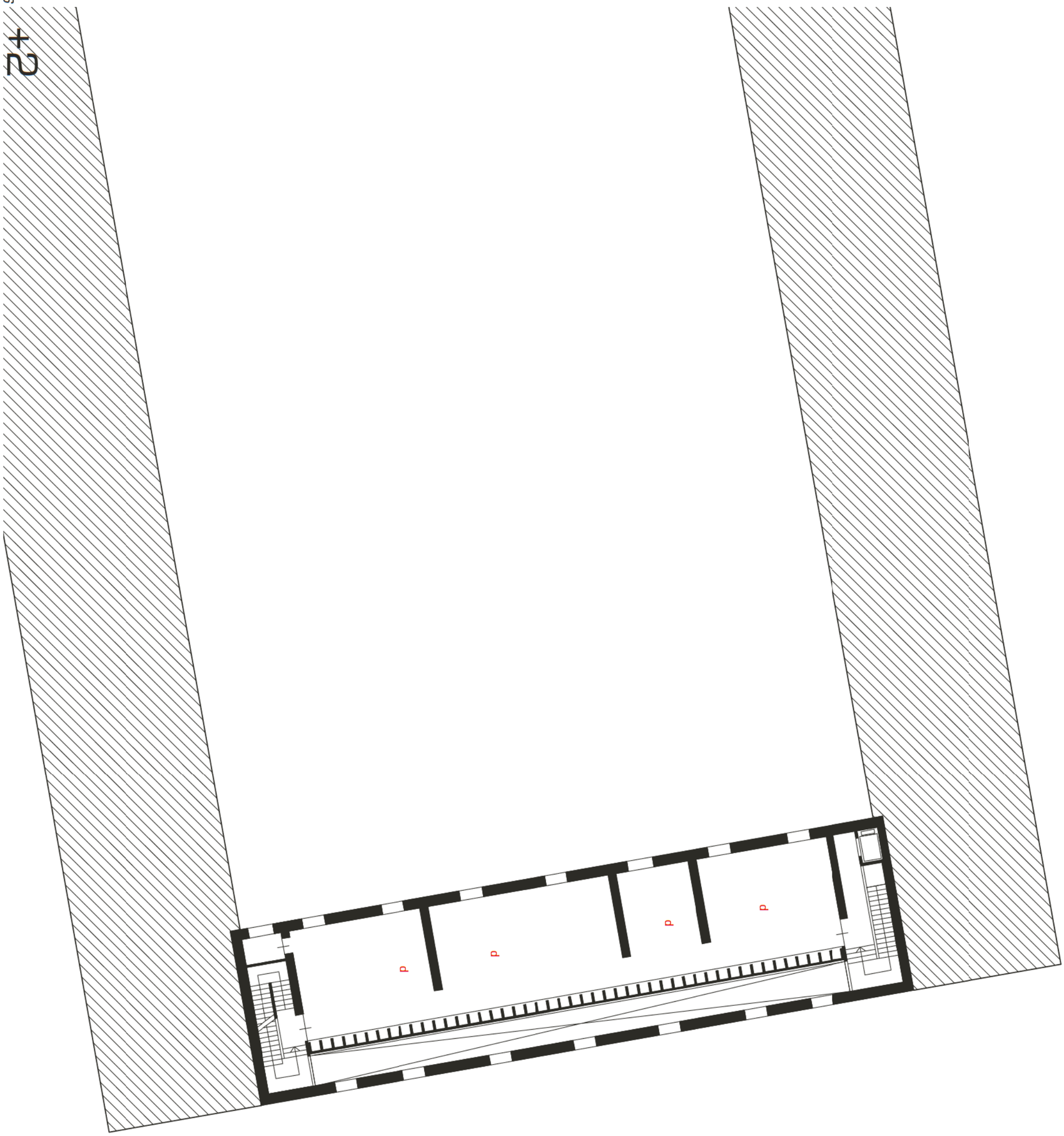

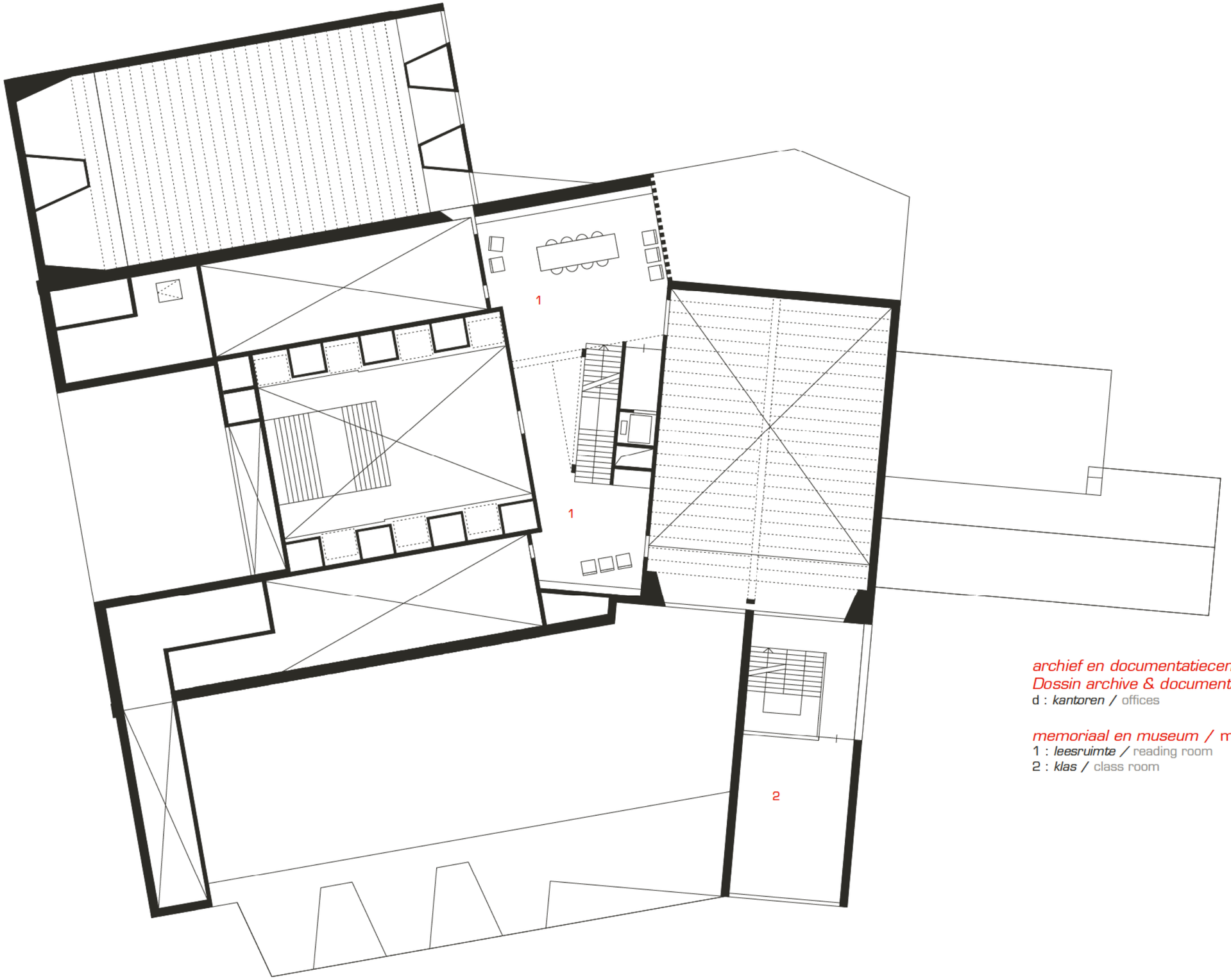

archief en documentatiecentrum Dossin /
Dossin archive & documentation centre
d : *kantoren* / offices

memoriaal en museum / memorial and museum
1 : *leesruimte* / reading room
2 : *klas* / class room

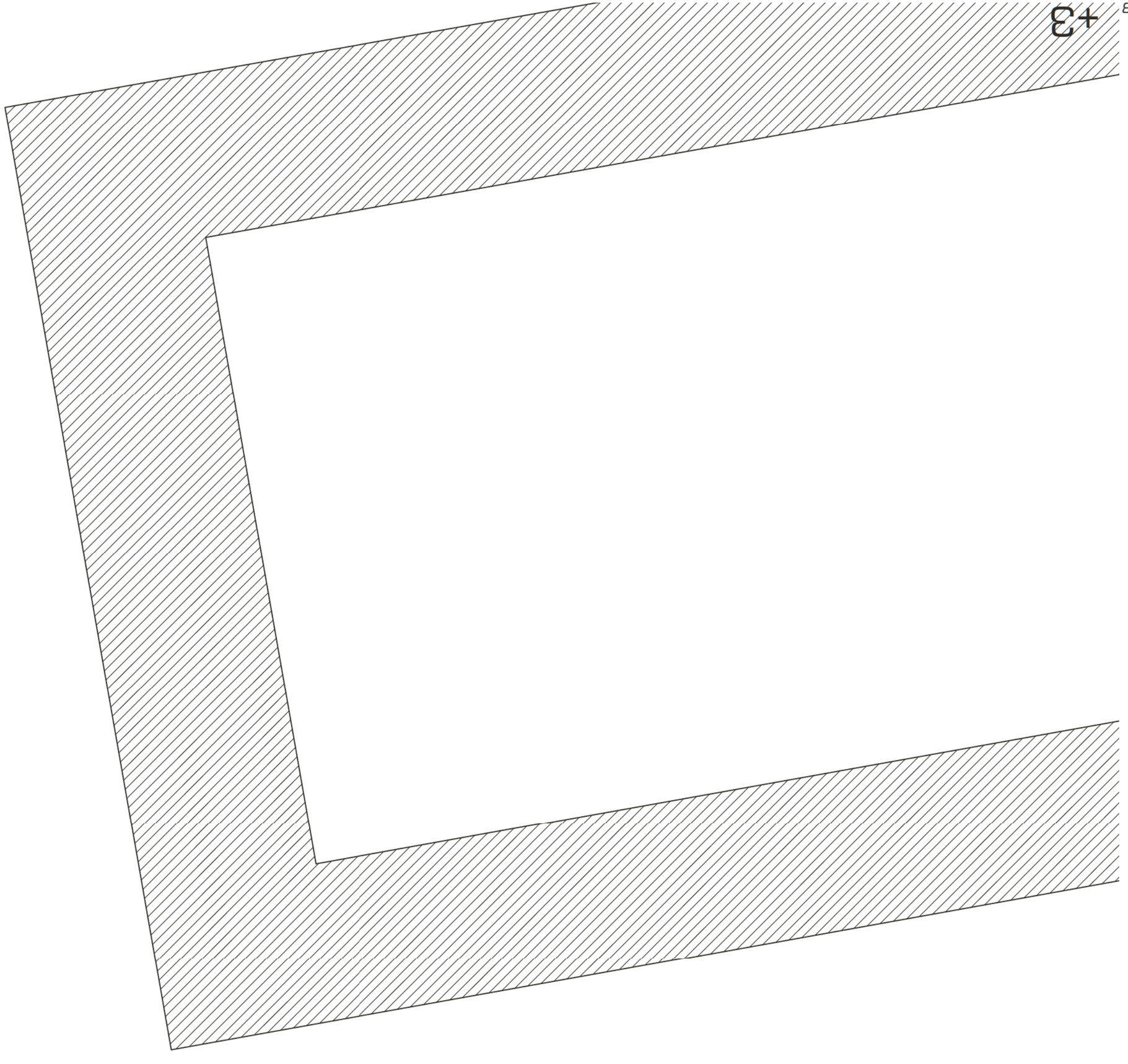
+3

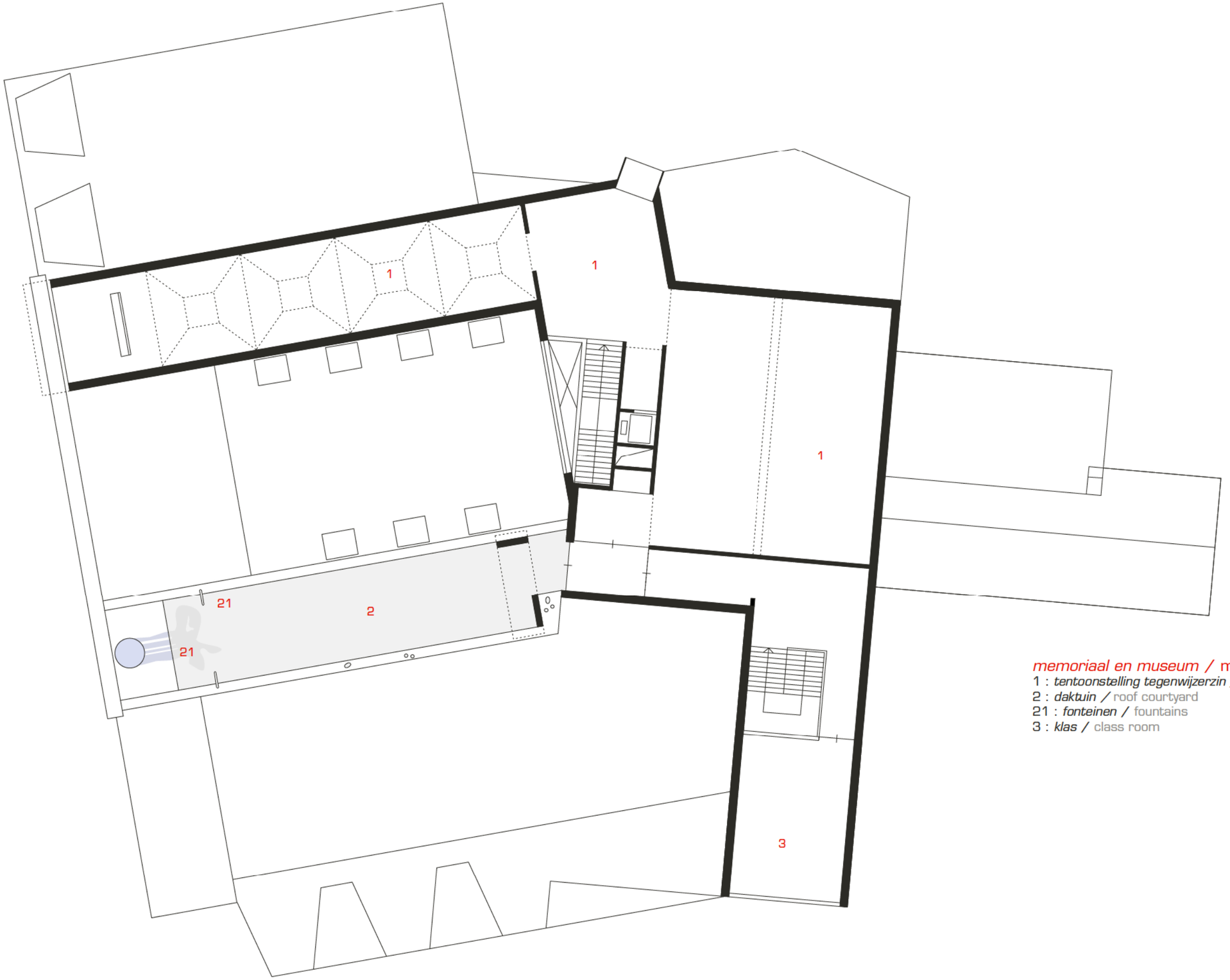

memoriaal en museum / memorial and museum
1 : *tentoonstelling tegenwijzerzin* /exhibition counter-clockwise
2 : *daktuin* / roof courtyard
21 : *fonteinen* / fountains
3 : *klas* / class room

|0| |2m

+3

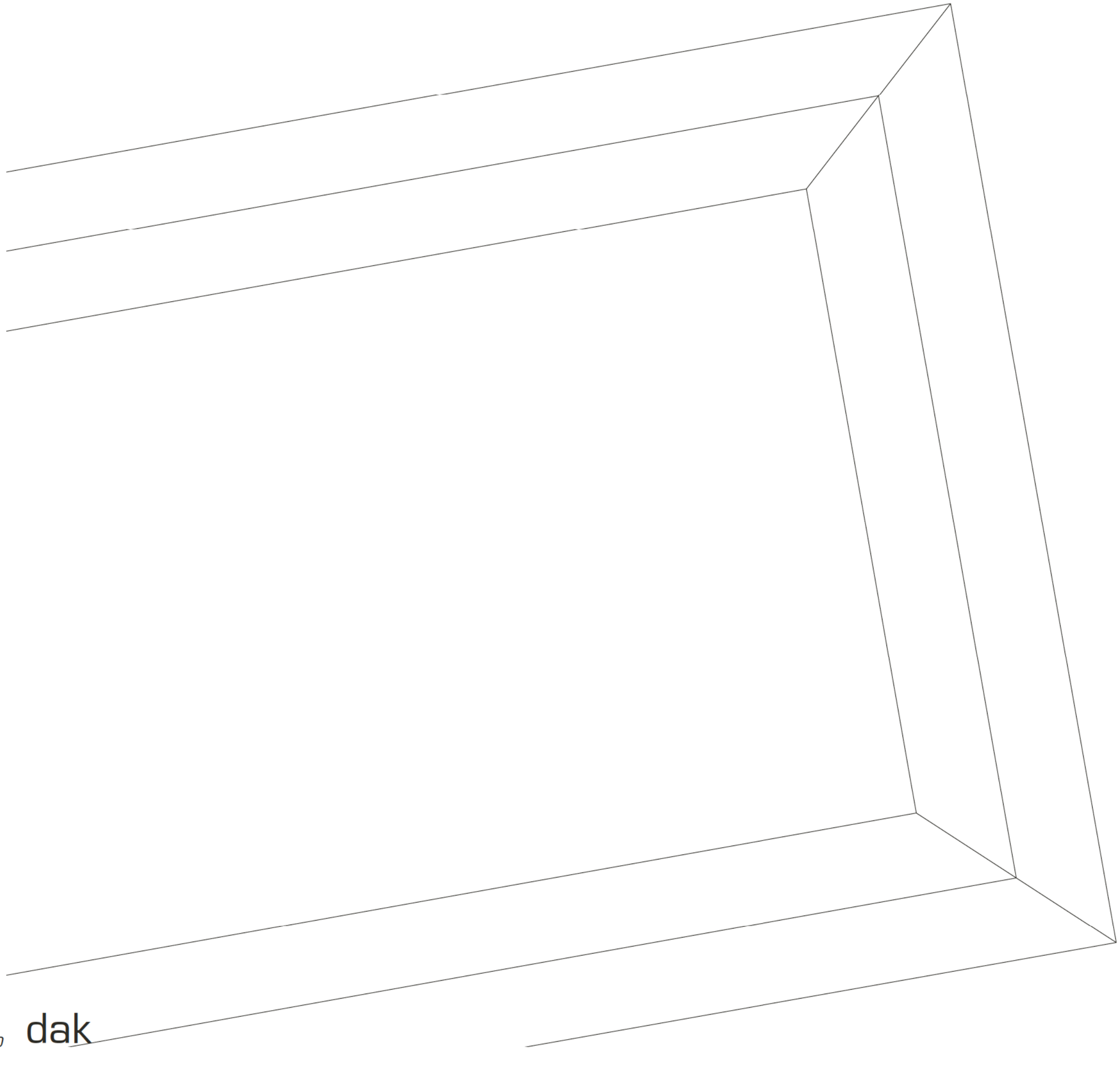

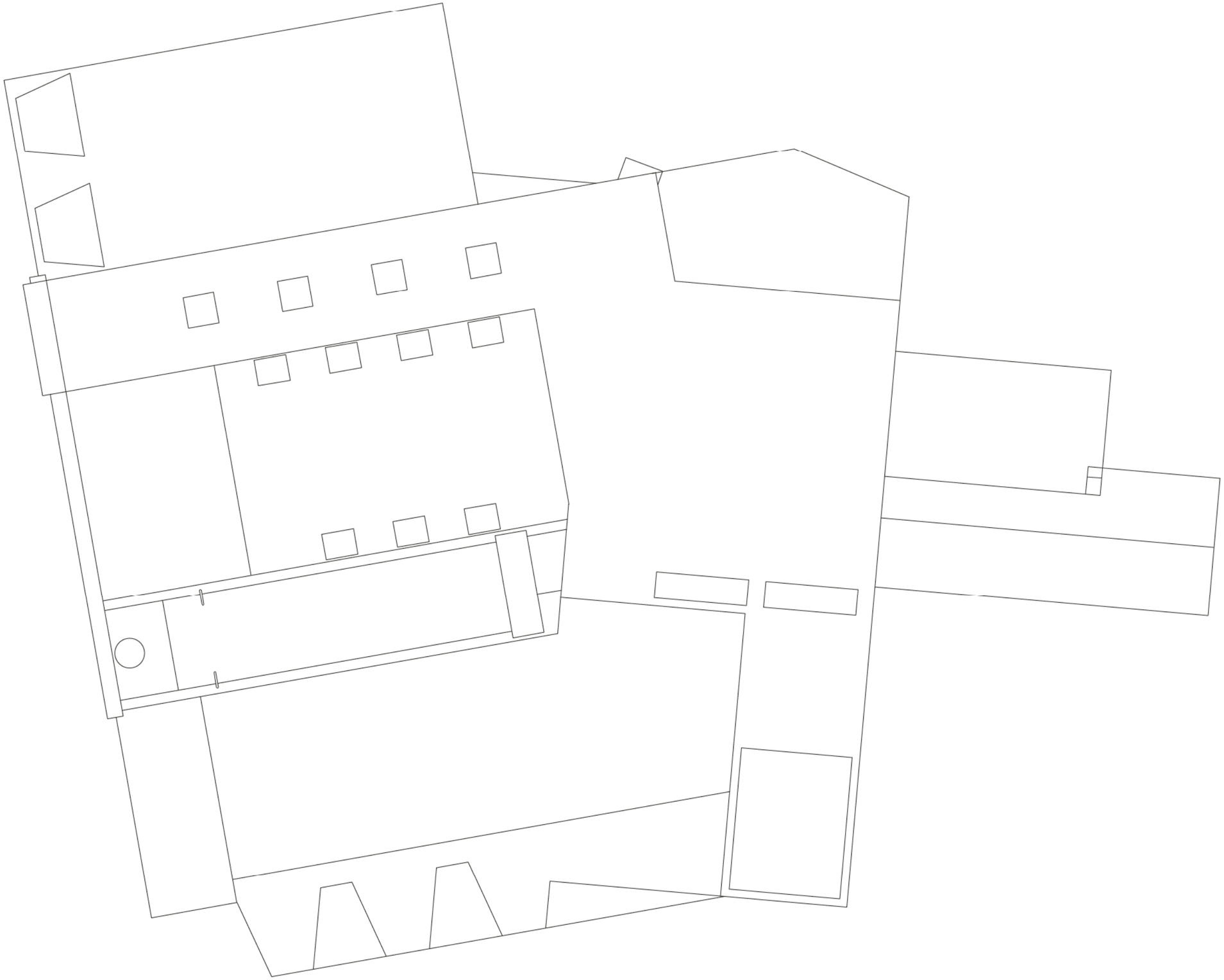

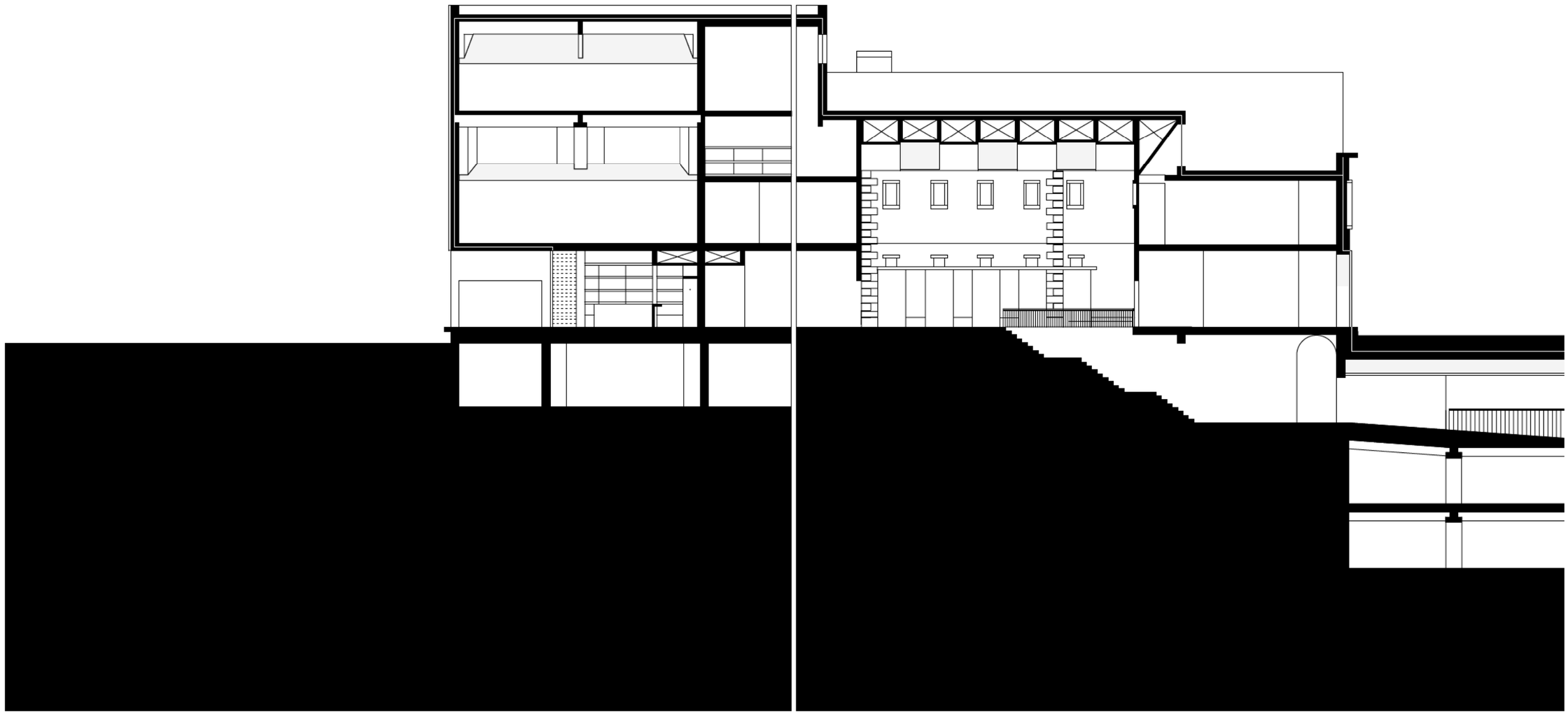

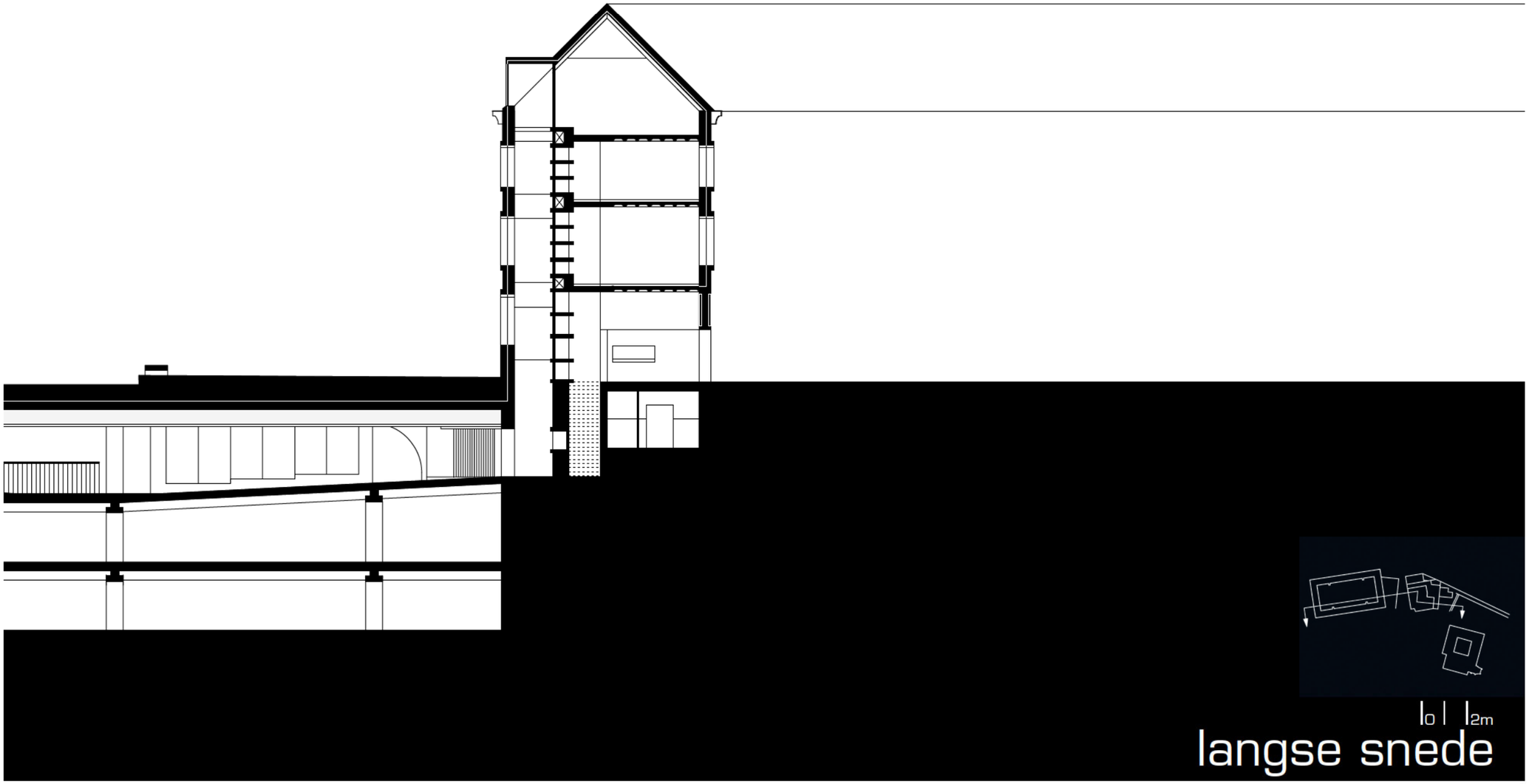

0 | | 2m

langse snede

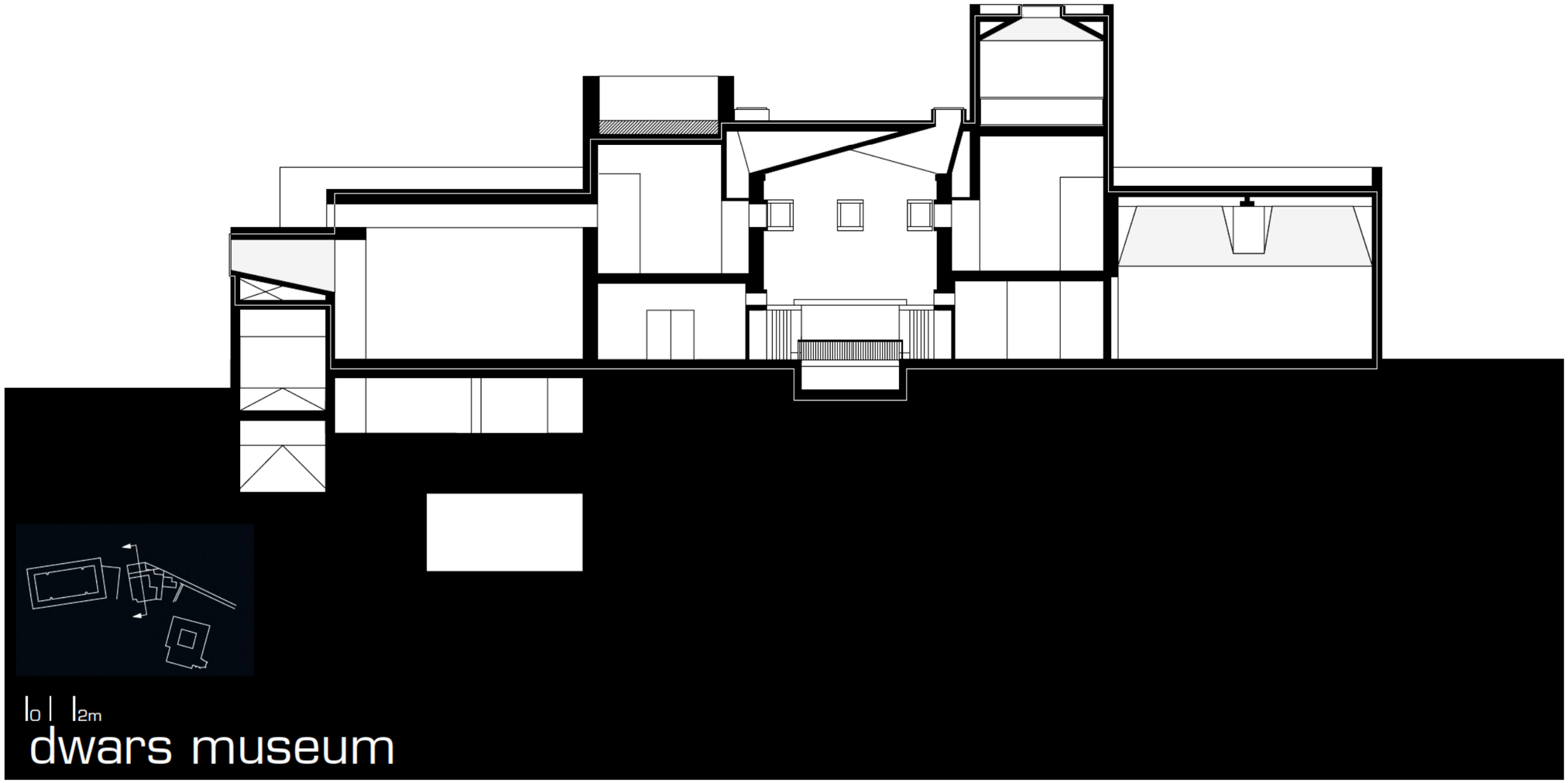

0 | 2m

dwars museum

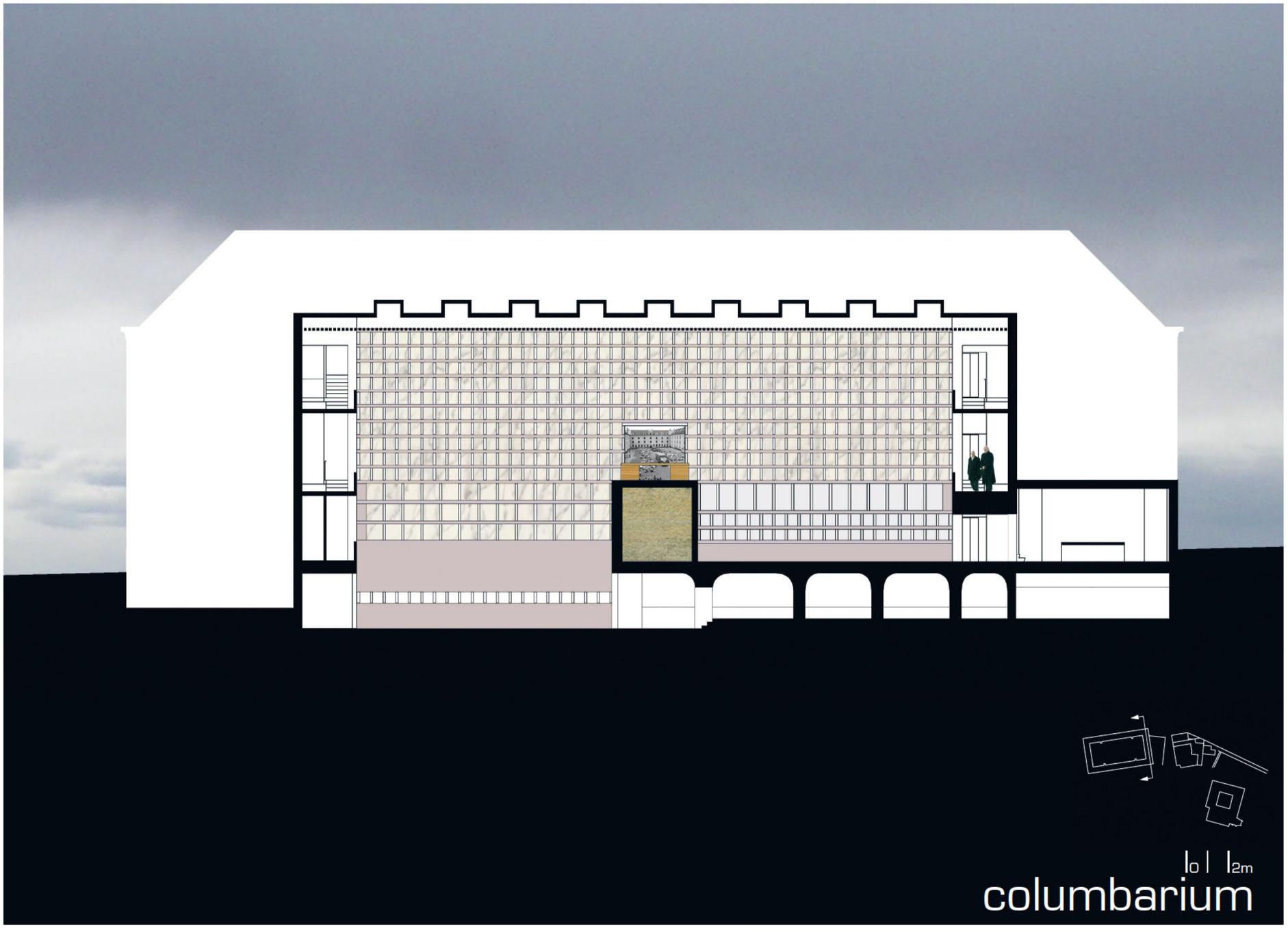

columbarium

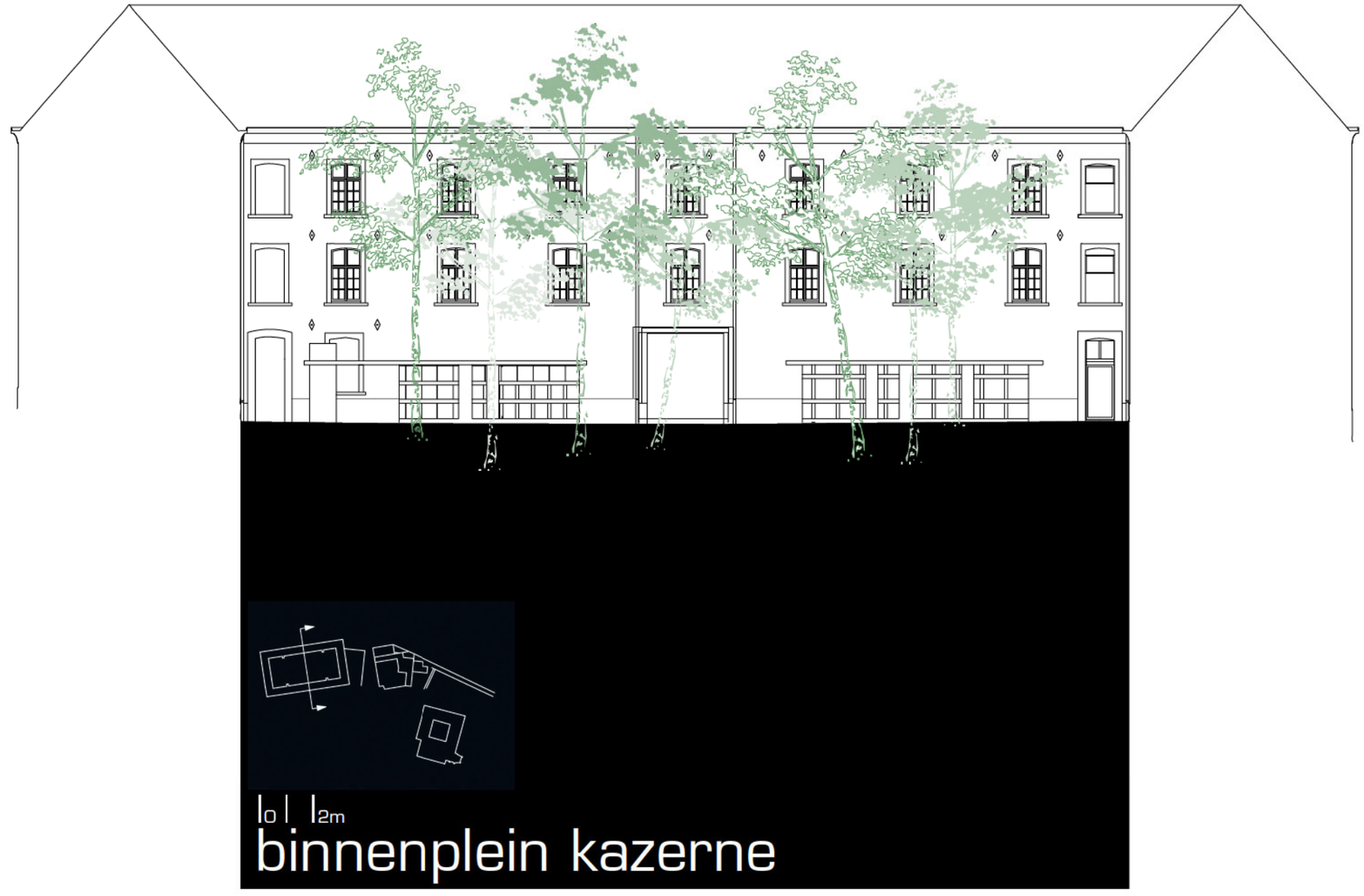

|0| |2m

binnenplein kazerne

pleingevel museum

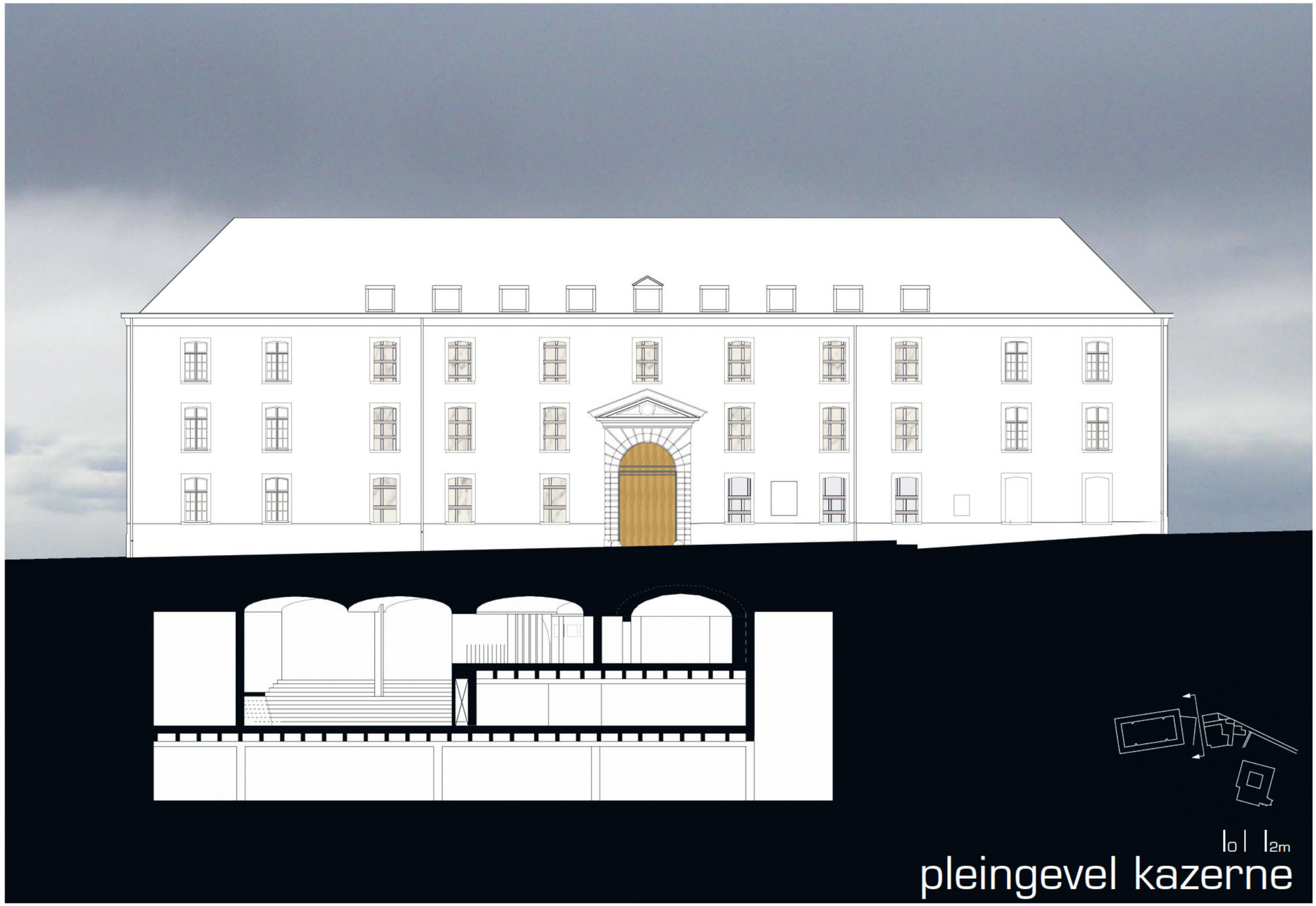

pleingevel kazerne

tuingevel museum

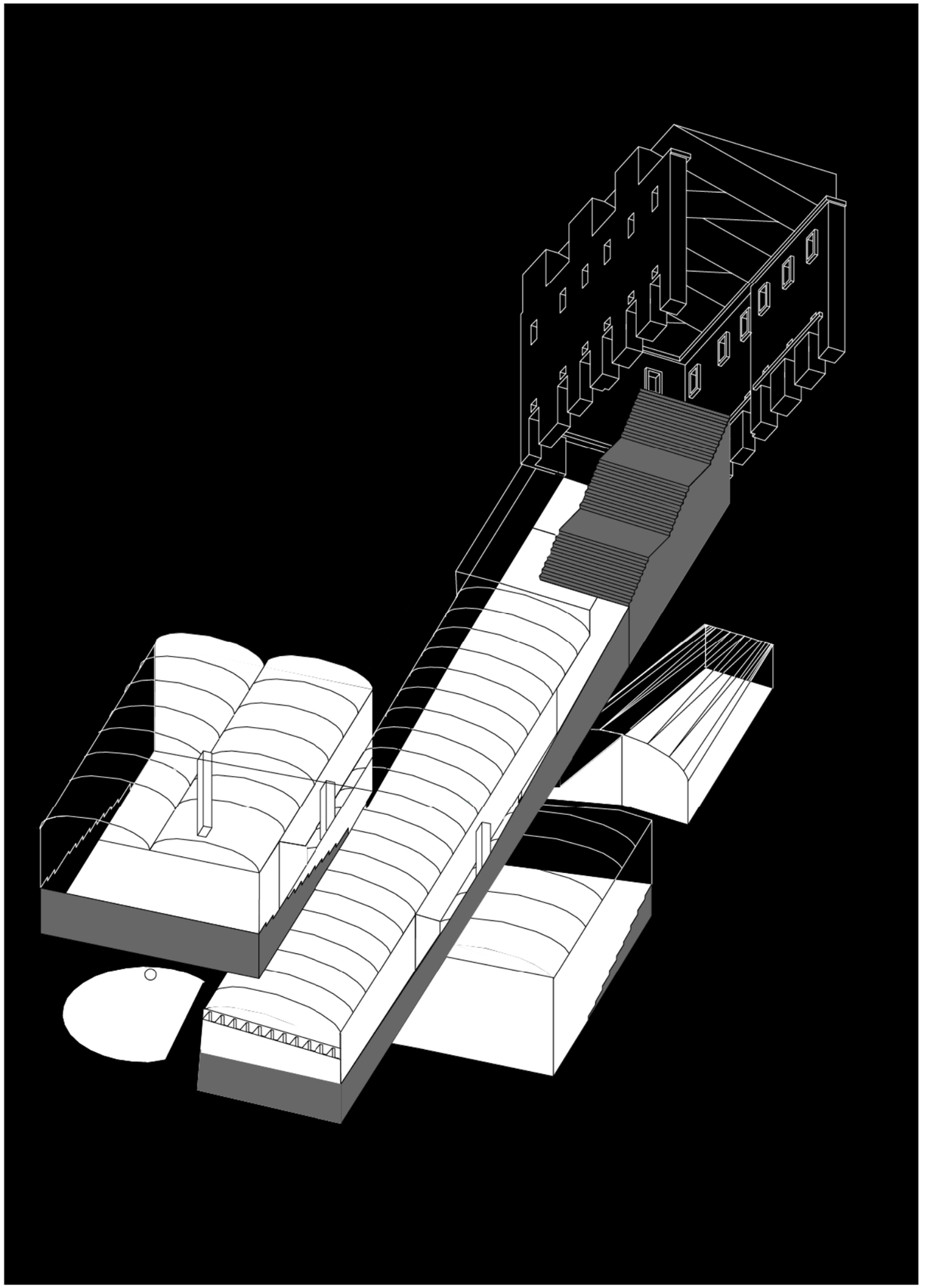

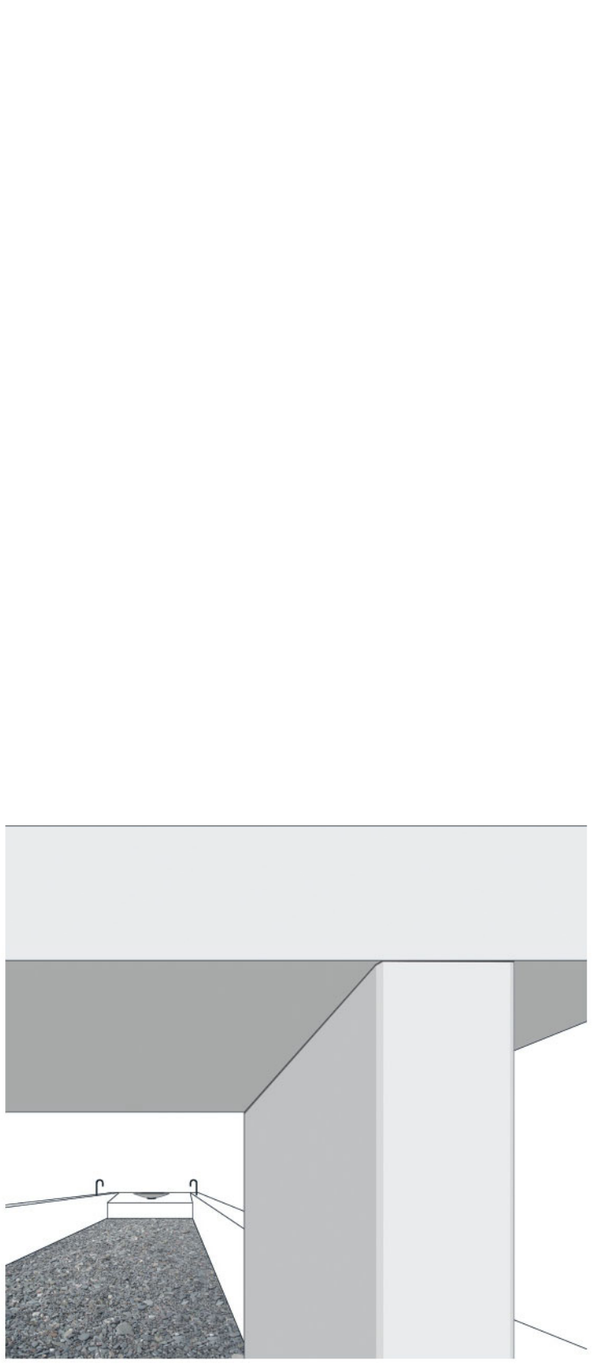

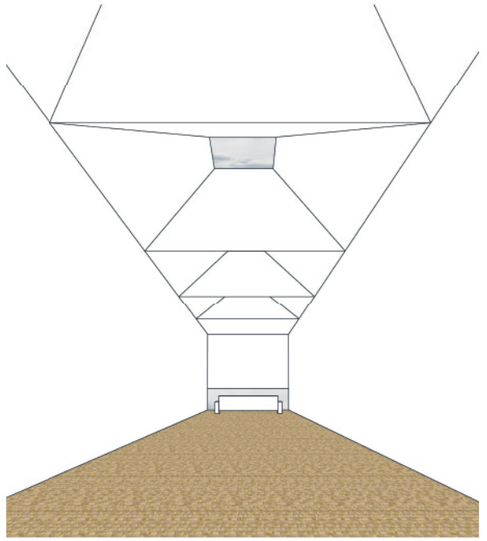

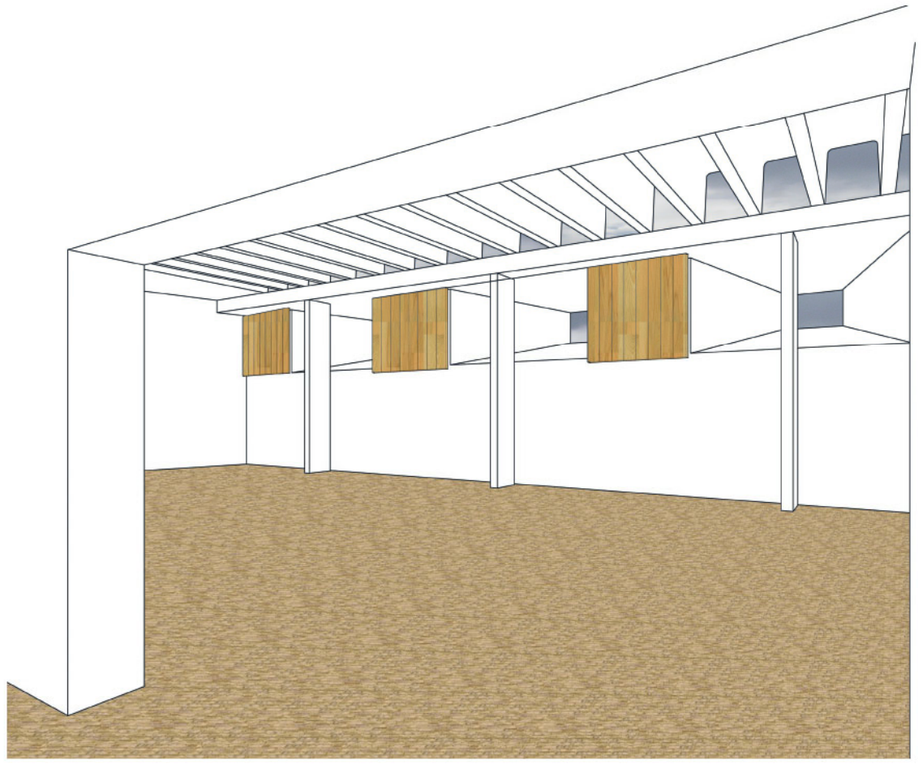

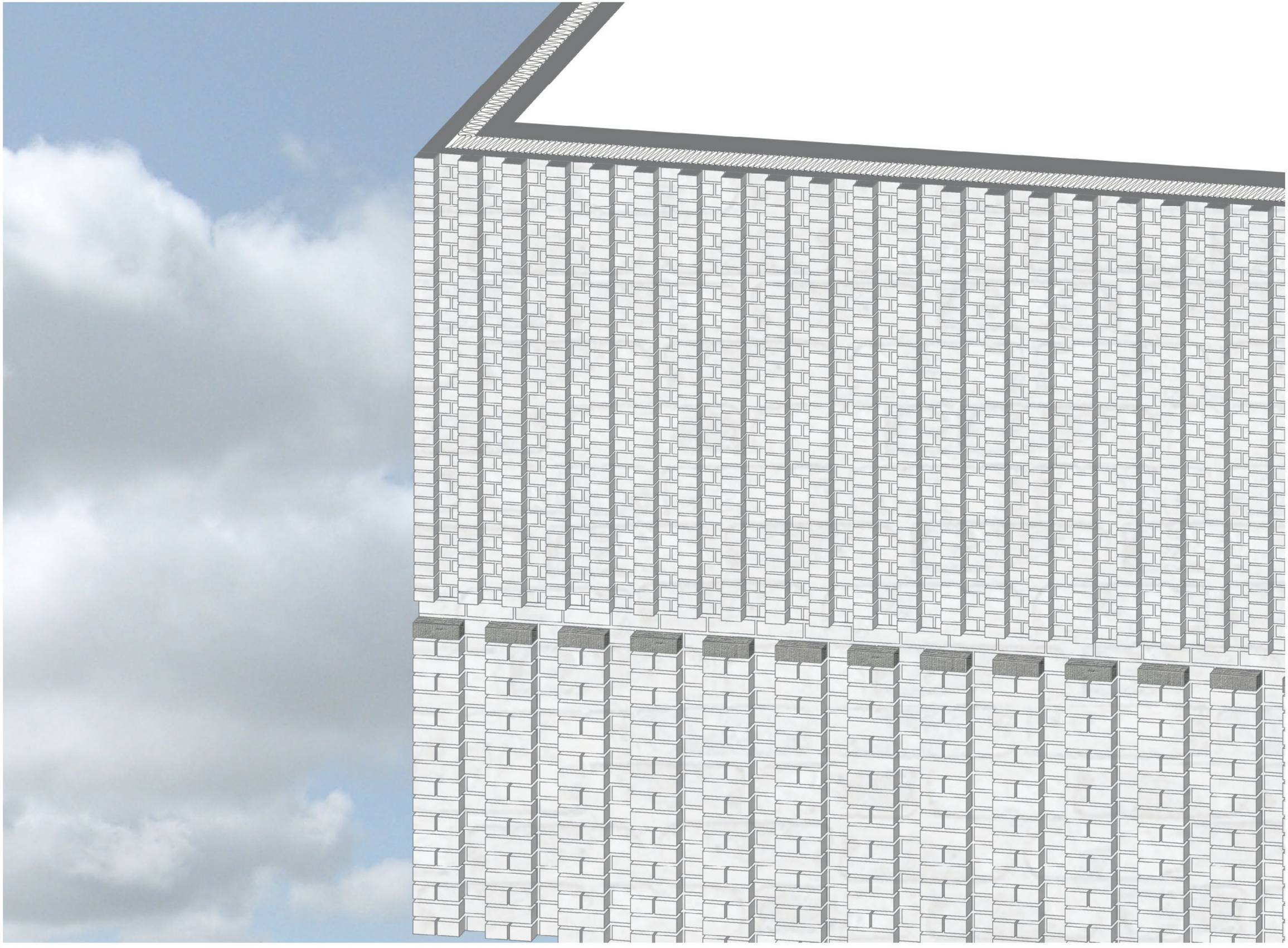

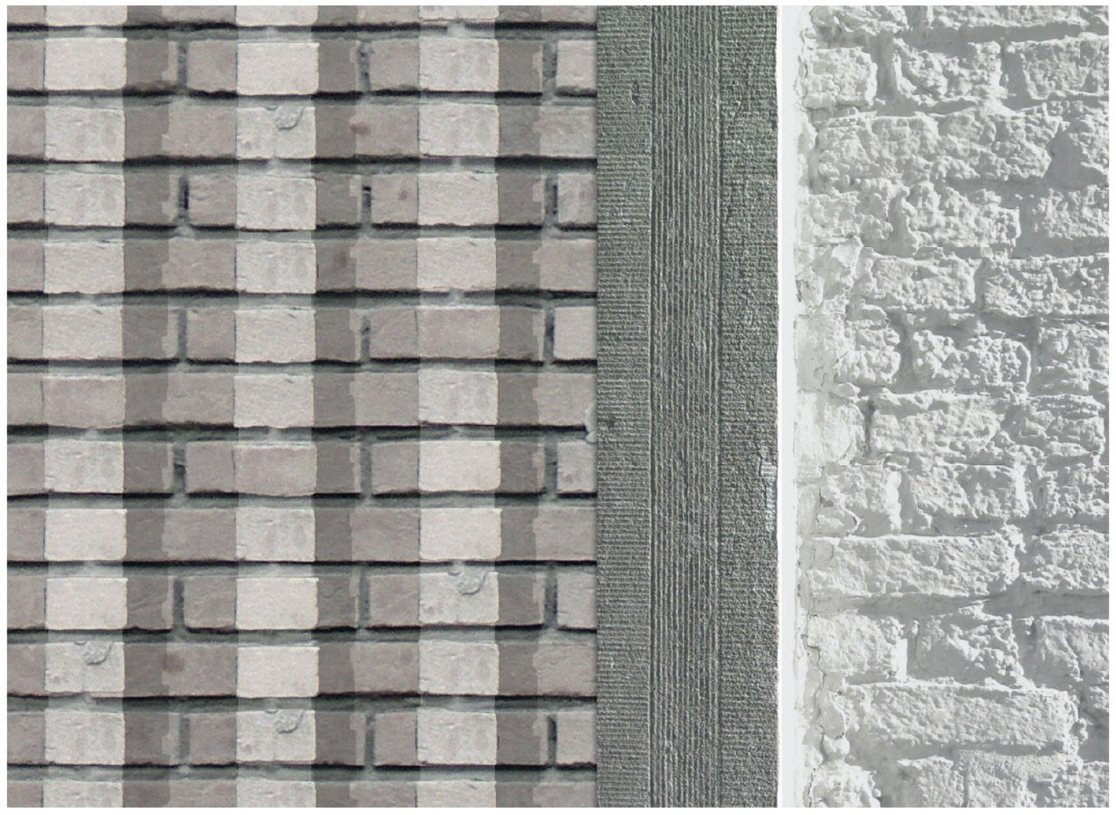

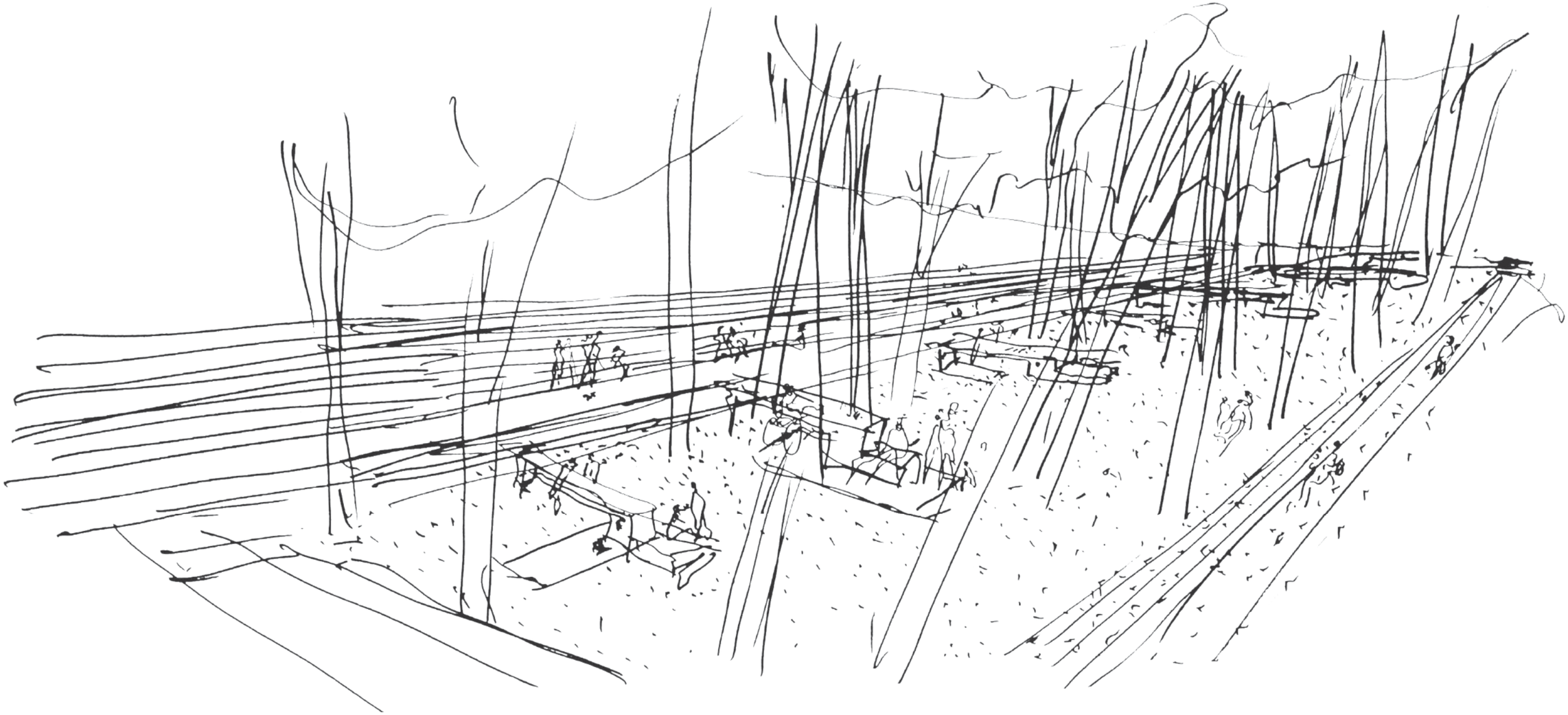

Gleditsia triacanthos f. *inermis*

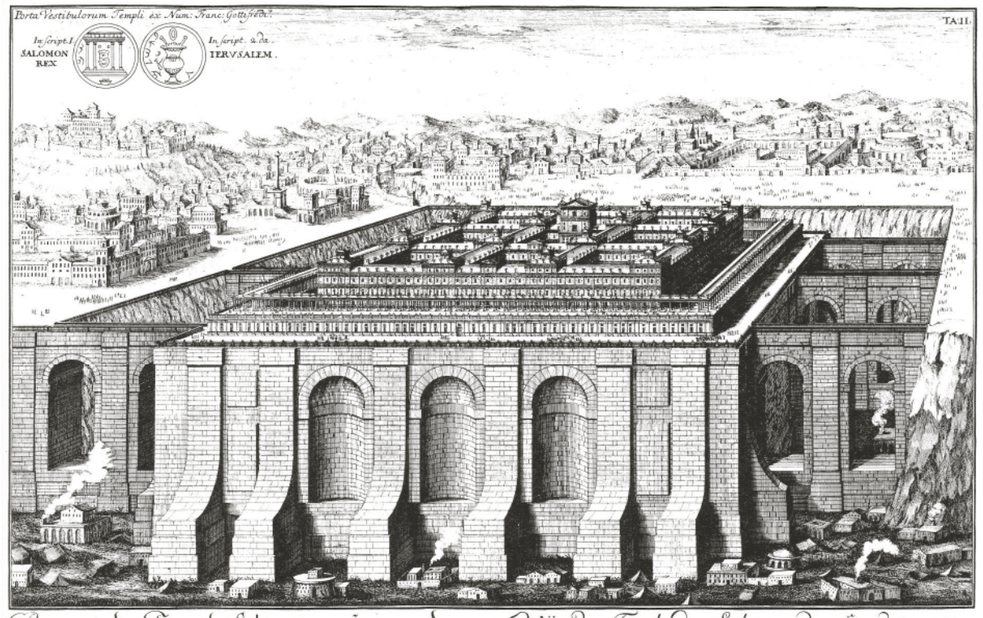

Prospect des Tempels Salomonis wie er von der Seiten des Berges Moriae anzusehen gewesen. aus dem Proph: Ezechiel und nach demselben R. P. Vitalpando. N. Die Erklärung der Buchstaben ist in den Grundriss zu sehen.

Vüe du Temple de Salomon du côté du mont Moria. Ezechiel, et d'après ce Prophete le R. P. Vitalpando. N. L'explication des chiffres se trouve à la première page du plan